

VEZETŐK LAPJA

A MAGYAR CSERKÉSZVEZETŐK ÉS SZÜLŐK FÉLÉVI ÉRTESÍTŐJE

A TARTALOMBÓL

AZ OKOS TÉVÉZÉS

MAGYAR SORSKÉRDÉSEK

A NEVELÉS ISKOLÁJÁBAN

TISZTKÉPZŐ TÁBOR EURÓPÁBAN

HIT ÉS VALLÁS A CSERKÉSZETBEN

A KÖRNYEZET ÉS A GONDOLKODÁS VÁLSÁGA

BECSÜLETESSÉG AZ AUTÓKORMÁNYNÁL

JUBILEUMI TÁBOR — TALLÓZÁS

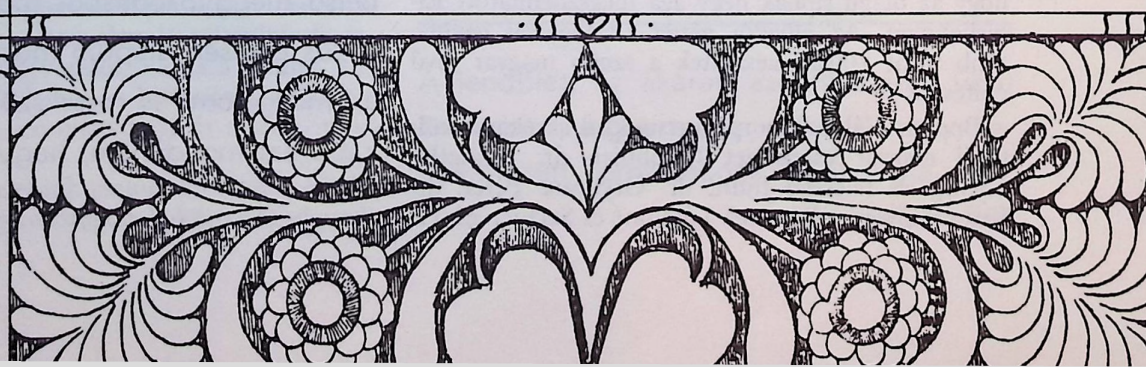
BODNÁR GÁBOR-BÁ 70 ÉVES

BÚCSÚ TESZÁR TOMITÓL

JUBILEUMOK HALMAZA

1990

74. SZÁM



TÖRTÉNELMI JELENTŐSÉGŰ CSERKÉSZVEZETŐI TÁBOR A MAGYAR HATÁR KÖZELÉBEN

1990. július 22. és augusztus 5. között tartotta meg a Cserkészszövetség 48-ik cserkészisztiztképző táborát. A hagyományoktól eltérően a tábor színhelye nem az észak-amerikai Fillmore városka közelében lévő — és immár legendás hírű — Sík Sándor cserkészpark volt. Helyette a Stájer Alpok egy festői magaslatán Eibisberg közelében vertek táborát a tisztjelöltek.

A tábor döntően fontos láncszeme volt annak a két éve megkezdett és mind erőteljesebbé váló testvéri segítő tevékenységnek, amellyel a külföldi magyar cserkészlet az otthon újjáéledő mozgalmat támogatja. E tevékenység keretében először a cserkészkedéshez égetően szükséges segédkönyveket kapták meg a hazaiak sok ezer példányban.

Ezt követően 1989 nyarán Fillmoreban 26 otthonról meghívott cserkészvezető jelölt (nagy többségben fiatal egyháziak) szerezte meg cserkészisztizti képesítését. Ezzel egyidőben Ausztriában 60 otthoni lelkes fiatal cserkésznek is rendeztünk alsóbb fokon vezetőképzést, mert az otthon éledező mozgalom legnagyobb nehézsége a jól képzett fiatal vezetők hiánya. Ugyanezért 1990-re újabb 60 magyarországi fiatal számára készítettük elő a cserkészisztizti táborát, de anyagi okokból nem a távoli Amerikában, hanem a tavaly oly jól bevált helyen, Eibisbergben. A környéknek magyar vonatkozása is van. Közelében fekszik Eisenerz (Eisenwürzel) városka, Ausztria legnagyobb vasércszékhelye. Innen telepített II. Endre stájer bányászokat Toroczkóba. Elmagyarosodott utódaik toroczkói viselete népművészetünk egyik legszebb kincse.

A történelem rohanó eseményei módosították eredeti terveinket. A csehszlovákiai és romániai változások után mindkét országban újjáéledt a magyar cserkészlet. Náluk még a magyarországinál is súlyosabb a vezetőhiány. Ezért a Felvidékről és Erdélyből is meghívtunk 10-10 főt.

A résztvevők 5-5 fiú- és leánycsoportba kaptak beosztást olyan módon, hogy mindegyikben képviselve volt a magyarság jelenlévő négy ága (magyarországi, felvidéki, erdélyi és nyugati). Örömről, hogy az ötágú sípnak négy ága megszólalhatott Eibisbergben. Az előadói gárda 18 tagjával együtt, több mint 100-an készültek a szebb magyar jövő építésére.

Bodnár Gábor táborparancsnokkal az élen a külföldi magyar cserkészlet legjobbjai: dr. Némethy György és felesége Judit, dr. Gryneaus Péter, dr. Kozma György, Benedek Lászlóné és Szemerédi Ti-

bor tartották az akadémiai szintű előadásokat, melyek felölelték a cserkészvezetői tudományok minden ágát. Nagy örömünkre az előadók között már azok a magyarországiak is szerepeltek, akik egy évvel ezelőtt Fillmore-ban szereztek tisztjelöltséget.

A résztvevők talán legszebb élményét az ökumenikus misék-istentiszteletek adták. Mindenkit lenyűgözött a tábori oltár összeállításának módja, melynek négy lábát egy-egy magyarországi, felvidéki, erdélyi és nyugati magyar fiatal hozta. Együtt állították össze. Az erdélyiek naponta megújuló könnyes élményt jelentett a magyar zászló felvonása.

A történelmi jelentőségű tábornak számos látogatója volt. Komlós Attila lelkész, a Református Hírek főszerkesztője és dr. Pungor Ernő akadémikus a megújuló Magyarország üdvözlését hozták. A magyar televíziók két napig filmezték a táborban. A Magyar Híreket Zika Klára képviselte. Eljöttek a Szlovákiai Magyar Cserkészszövetség vezetői: Hódosy Gyula újságíró, a „Csallóköz” c. újság szerkesztője, szövetségük elnöke, valamint Lelkes Tibor gazdasági vezető. Képviseltette magát a Romániai Magyar Cserkészszövetség. Meglátogatták a táborát az otthoni Magyar Cserkészszövetség konkurrens szervezetének, a Csapatok Szövetségének vezetői is.

A tábor végén a Kárpát-medence 73 magyar cserkészisztiztje nyerte el képesítését. Több mint 10 000 magyar cserkész kerül irányításuk alá Magyarországon, Felvidéken és Erdélyben.

Isten segítse és óvja őket!

A cserkészlet nem egyesület a szónak köznap értelemben. A cserkészlet egy belsőnkől fakadó és a benne résztvevőknek, akik belső meggyőződésből fogadalmat tettek, közös érzésén alapuló mozgalma. De még a „mozgalom” is rossz szó talán, mert inkább azt mondanám, hogy „élete”.

(Teleki Pál)

„Serkenj fel kegyes nép...”

BODNÁR GÁBOR-BÁ 70 ÉVES

Született szervezőzseni. Ez volt mindig a legélénkebb benyomásom Bodnár Gáborról. Megalakította és közel fél évszázad óta vezeti a külföldi magyar cserkésztestet, ezt az egyedülálló szervezetet, amely négy földrészt behálóz és az emigráns magyar élet összes nehézsége közepette sikeresen felnevelt három emberöltőnyi fiatalt. Emellett vezette jólmenő építkezési vállalatát, miközben feleségével, „csak úgy mellékesen”, nyolc gyereket neveltek fel.

Azonkívül, hogy ellátja a szövetség legmagasabb tisztségével járó feladatokat, időt talál arra, hogy könyveket írjon a cserkészirodalom számára, sőt még arra is, hogy a helyi magyar iskolában irodalom tanfolyamot tartson. A vezetőképző táborokban minden évben maga vezeti a tisztképzést. Ez nem csak különleges fizikai és szellemi teljesítőképesseget igényel, hanem kitűnő időbeosztást és a modern világ segédeszközeinek célszerű felhasználását. Így pl., miközben vállalatának építkezési telepei felé vezette autóját, magnóra diktálta cserkészlevelezését. Már meghaladta 60. életévét, amikor piacra kerültek a mikrokomputerek. Míg korosztályának legtöbbje idegenkedett az új gépektől, Gábor beszerzett egyet és megtanulta használni.

Az, hogy rendszeresen foglalkozik fiatalokkal, nyilván hozzájárult saját fiatalos rugalmasságának megőrzéséhez. De nem is vezethetne sikeresen egy ifjúságnevelő mozgalmat, ha elveszítené a lelki kapcsolatot a fiatalokkal. Bodnár Gábort mélyen érdeklik a fiatalok, nem csak mint összesség, de külön-külön, mint egyének.

Közvetlensége és az egyénekért való érdeklődése éleslátó emberismerettel párosul. Szinte ösztönszerűleg felméri az embereket, tudja kinél mire számíthat, kire mit bízhat. Ez a képessége épp a cserkésztest esetében különösen fontos, hisz a szövetség eredményessége alapvetően függ a világon szétszórt vezetők egyéni munkájától.

Am a szervezőkészség és az emberismeret csupán kellékei Bodnár Gábor életművének: kivitelezési segédeszközök, amelyek megkönnyítik vezetői munkáját. Egy szervezet fennmaradásának és folytonos-eredményességének igazi oszlopai a maradandó értékű eszmei elgondoláson alapuló célkitűzések, és a célszerű, kitartó irányvezetés. Ez az a terület, ahol Bodnár Gábor döntő módon biztosította a külföldi magyar cserkésztest fennmaradását és sikeres működését.

Külföldi cserkésztestünk eszmei tartalma a két háború közötti Magyarországon kidolgozott elgondo-

lásokon alapszik: fiatalságnevelő szervezet, melynek célja, hogy testben és lélekben egészséges, rátermett és a társadalmat szolgálni akaró felnőtteket adjon a magyarságnak.

Itt vált döntővé Bodnár Gábor szervező tehetsége. Vonalvezetésének három legfontosabb alkotó eleme a rendszeres vezetőképzés, a szükséges tananyag és vezetői segédeszközök kiadása és egy jól működő, fegyelmezett szövetségi szervezet biztosítása.

Olyan légkört kellett teremteni, amelyben az önként vállalt felelősség és szolgálat nem szólam, hanem élő valóság, ahol az egyének boldogan áldozzák a cserkészmunkára szabadidejük javarészét, amelynek díja semmi más, mint a jól végzett munka öröme. Ez a légkör az, ami a cserkésztestnek talán legsajátosabb jellegzetessége és legnagyobb ereje. Ennek a légkörnek megteremtésében és megőrzésében is kulcsszerepe volt Bodnár Gábornak. Elsősorban a példamutatása által: egész életét a cserkészetre áldozta.

A magyarországi kapcsolatok kérdésében óvatos és következetes volt. Hivatalos kapcsolatot nem volt hajlandó tartani, amíg otthon a cserkésztest meg volt tiltva. Mindamelllett éber figyelemmel kísérte az otthoni fejleményeket, és mihamarabb úgy látta, hogy a magyarországi cserkésztest engedélyezését elősegítheti, azonnal cselekedett. De ugyanakkor, amikor Bodnár Gábor elsődleges kötelességeinknek tekinti, hogy az újonnan induló magyarországi cserkésztestet a lehető legnagyobb mértékben támogassuk, bölcsen látja és hangoztatja, hogy az otthoniaknak önállóan és legjobb belátásuk szerint kell ügyeiket intézni. A külföld feladata, hogy segítsen, ha arra otthon igényt tartanak, de tartózkodjon a magyarországi ügyekbe való beleszólástól.

Négy és fél évtized céltudatos, kitartó munkája a cserkésztest és a cserkész hagyományok átmentése, egy történelmi feladat sikeres kivitelezése. Köszönjük neked, Gábor bá! Vezess minket még sok évig jó egészséggel!

Dömötör Gábor (USA)

A lendület, az akarat, az önbizalom viszi az embert, a gyermeket előre. A nagy, fegyelmezett nemzeteknek ez az ereje.

(Teleki Pál)

TALLÓZÁS A KÖZPONTI JUBILEUMI TÁBOR ÚJSÁGJÁBAN ORONÓ, KANADA, 1990. AUGUSZTUS 11-19.

BEKÖSZÖNTŐ

Tábori újságunk címét még ki sem választottuk, amikor jelszava már megvolt: „Bennünket ide állítottak. Állunk.” Aki ismeri Sik Sándor költészetét, különösen, ha cserkész az illető, többször hallhatta az itt idézett sort Az acélember című versből, amelyet sajnós terjedelme miatt nem írhatunk ide. Arról szól, hogy a nagy feladatokra kiválasztott embernek úgy kell helyt állnia, mint a hegyen-völgyön sorban álló acéloszlopoknak, melyek a telefon-telegráf vezetékeket tartják vállukon: ezek Sik Sándor jelképes acélemberai. Ilyen vezetékek hordják az üzeneteket helyekre, országokba, embertől emberig, nem is tudva, ki üzen kinek. Teljesítik azonban a kötelességüket, mert oda vannak helyezve. Ilyen az Acélember is, és Sik Sándor csak ránk, cserkészekre gondolhatott, amikor versét írta róla. Egy különbség mégis van! A mi kiváltságunk az, hogy a tíz törvényünk és hármass fogadalmunk által tudjuk, kitől kapjuk az üzenetet, amelyet a jó emberekhez kell továbbítanunk. Ez a feladatunk ma, ezt kaptuk nyolcvan évvel ezelőtt, és ezt kell tennünk a jövőben is. Állunk, mert Aki ide állított bennünket, tudta, hogy mit akar velünk!

GÁBOR BÁ ÜZENETE

A 80 éves magyar cserkészlet több egymást követő generációja ünnepel most Oronóban.

Nagy örömünk, hogy ez alkalomból körünkben üdvözölhetjük az 1910-ben megalakult magyar cserkészlet talán már egyetlen élő nagy „öregjét”, Fodor Miklós testvérünket, aki cserkészletünk egyik első cserkészisztije volt és hosszú élete során minden lehető módon szolgálta mozgalmunkat.

Mellette itt vannak a 20-as, 30-as évek egykori cserkészei is, akik építették, látták és megélték mozgalmunk hőskorát, azt az időt, amikor a magyar cserkészlet elismerten a világcserkészlet első szövetségei közé tartozott. És itt vannak a külföldi magyar cserkészlet tiszta lángot őrző alapítói is.

Ez a gárda a bibliai agg Simconhoz hasonlóan örül a most összegyűlt új cserkésznevezetteknek és szeretné elmondani: „most bocsájtod el, Uram, szolgádat”.

Mozgalmunk creje mindenkor az volt, hogy folyamatosan újult meg nemzedékről nemzedékre, és minden nemzedékváltáskor nemesebb, csiszoltabb formában teremtette újra az emberebb embert és a magyarabb magyart.

Ebben a szellemben vegyéték át és őrizték híven cserkészletünk tiszta lángját a jövő generáció számára.

Külföldi életünk hosszú évtizedei alatt öt esztendőként újra és újra összegyűlünk, hogy egymás lelkesedéséből, szeretetéből erősödjünk. Ez alkalommal különös örömünk, hogy 45 év után ismét magunkhoz ölelhetjük az újjá született magyarországi cserkészlet képviselőit is.

Adjunk hálát Istennek, hogy ezt a kegyet megadta nekünk. Tegyük fogadalmat, hogy bár külön országokban és világrészekben élünk és sajátos feladatokat teljesítünk, mégis együtt szolgáljuk négyes fogadalmunk szellemében az Istent, hazát, embertársakat és magyarságunkat.

Bodnár Gábor cscst., Ü.E.

A TÁBORPARANCSNOK KÖSZÖNTŐJE

Kedves Cserkésztestvéreim!

Szeretettel köszöntelek benneteket cserkészletünk fennállásának 80. évfordulójának seregszemlájén, az oronói jubileumi táborban. Táborunkat szeretett Jámbor Lajos bá emlékére ajánlottuk fel, így táborunk hivatalos neve „Jámbor Lajos Emléktábor”.

Szeretném köszönetemet kifejezni a tábor előkészítő bizottságának, valamint a St. Jutta Alapítványnak (a St. Jutta Alapítvány a külföldi magyar jezsuita provinciális törvényileg bejegyzett neve) a szép táborhelyért.

Noha az altáborok zöme a tábor első napján már díszes kapukkal, zászlókkal és díszítményekkel várta a táborozókat, a tábor üres volt. Ez engem egy díszes üvegpalackra emlékeztetett, aminek külseje színes és szépen címkézett, de belseje üres!

Hogy ez a palack értékké váljék meg kell tölteni valami értékes tartalommal. Legyen ez az érték mosolyotok, az egymás iránti szeretet, tisztelet és a tíz cserkészlet törvény élete.

Ebben a szellemben jó táborozást kívánok nektek. Jó munkát!

Herédi István cscst., táborparancsnok

Nem elég törvényt hozni. A törvényt tartalommal kell kitölteni és meg kell azokat valósítani mindennapi munkánkban.

(Teleki Pál)

ÁLDÁS ÉS BÉKESSÉG MINDEN TÁBOROZÓNAK!

Nagy örömmel és szeretettel üdvözlöm az Orono-i 1990-es „Jámbor Lajos Emléktábor - Az Északamerikai magyar cserkészek Jubileumi Tábora” minden résztvevőjét és egész különös módon az otthonról, Magyarországból jövőket mind a magam, mind a magyar jezsuiták nevében.

A magyar jezsuiták bocsájtották a tulajdonukban levő Orono-i Loyola Parkot a Cserkészszövetség rendelkezésére az 1970-es és az 1975-ös Jubileumi Táborra és ezt örömmel teszik meg most is meg a jövőben is.

Mióta csak megalakult a jezsuiták magyar részlege (Oláh Miklós esztergomi érsek 1561-ben nyitotta meg a nagyszombati jezsuita kollégiumot), mindig magyar népiunket, kiváltképp magyar fiatalságunkat szolgálta mind odahaza, mind külföldön.

A magyar jezsuiták örömmel gratulálnak a Magyar Cserkészszövetség 80 éves fennállásához, hiszen ők is az idén emlékeznek meg hármias nagy jubileumukról: Loyolai Szt. Ignác, a rend alapítója és a Park névadója születésének 500 éves, a jezsuita rend alapításának 450 éves és a független magyar provincia fennállásának 80 éves évfordulójáról.

A Szövetség további munkájára Isten bőséges áldását kívánom és imádkozzunk, hogy a magyar cserkészek közül is legyenek olyanok, akik meghallják Isten hívását a papi, lekipásztori és szerzetesi életmódra, hogy Isten magyar népe ne maradjon pásztor nélkül.

Jó munkát és jó időt a táborozásra!

Páter Nemesszeghy Ervin, S.J.
a magyar jezsuita rendtartomány főnöke

JÁMBOR LAJOS BÁRA EMLÉKEZÜNK

Ádám Atya megemlékezése a tábornyitás alkalmával

1990. évi jubileumi táborunkat Jámbor Lajos bá emlékének szenteljük. Lajos bá ez év március 15-én költözött az örök hazába. Az iránta való szeretetből a torontói idősebb cserkészek kegyelettel vállalták a Loyola Park táborra való előkészítést.

Ki volt Jámbor Lajos bá? Volt a torontói 20. sz. Árpád vezér cserkészcsapat parancsnoka hosszú éveken át, a központi Sik Sándor cserkészpark elnöke, szinte azt is mondhatnám, a cserkészpark lelke, az Intéző Bizottság tagja, az V. Kerület társelnöke, de mindezen túl igazi cserkész, önzetlenül szolgáló vezető. Sok jó tulajdonságából csak kettőre szeretnék rámutatni.

Lajos bá mindig mosolygott. Sohasem haragudott.

Kedvenc szólása volt: „Aki haragszik, aki megsértődik, annak nincs igaza.” Elismerést nem várva, örömmel szolgált, mert hitt a cserkészszemélyben, tovább akarta adni a fiataloknak azt a sok tiszta örömet, vidámságot, természet-szeretetet és rengeteg ügyességet, amit ő a cserkésztől kapott. Éljetek ebben a táborban az ő szellemében!

Amikor nyugdíjba ment, sok kedves időtöltése között a sárkányeregetés volt a legkedvesebb. Ezért lesz most a táborban sárkányeregető verseny. A sárkány a szél szárnyán mindig a magasba, az ég felé emelkedik. Kövessétek Ti is a sárkány szárnyalását. Gondolataitokban, vágyálmaitokban szálljatok a magasba, az Isten felé a tisztaság, a vidámság és a szeretet szárnyain.

Így róhatjátok le a legméltóbban kegyeleteteket szeretett Lajos bánk emléke előtt.

HONNAN JÖTTÜNK?

Az 1990-es Jubi Tábor újra tele van világjáró cserkészekkel. Majd minden kontinensről érkezett magyar cserkész: Észak- és Dél-Amerikából, Európából, nem is beszélve mindezek utazgatásairól. Jelenleg 360 cserkész az Egyesült Államokból érkezett — annak minden csücskéből, Kanadából több mint 250-en, Venezuelából 4-en, Argentínából 3-an. Európából is jöttek szép számmal, Németországból 15-en, Magyarországról 12-en, és először Erdélyből 3-an! Összesen 650-en vagyunk.

A szombati nagy bemutatóra több mint 1000 vendéget várunk.

Bárhonnan is fújt erre a szél, kedves cserkésztestvér, Isten hozott!

KÖZTÜNK JÁRT ONTARIO BARÁTSÁGOS KORMÁNYZÓJA

Szerdán igen magasrangú látogatója volt a tábornak. Nem kisebb személyiség, mint őfelsége, az angol királynő személyes képviselője, a Lieutenant Governor, magyarul: Ontario tartomány kormányzója járt nálunk. Érdekes előzménye volt a látogatásnak, hogy külön könyvecskét kaptunk, melyben a látogatás etikettje volt részletesen leírva; hol kell fogadni (a táborparancsnok várja a főbejáratnál), hogy szólítja meg az ember a magas látogatót („Your Honor!”) stb. A látogatás előtti napon egy rendőrautó végigjárta a tábort, ellenőrizni, hogy minden rendben van-e. A látogatás napján még egy gyors ellenőrzést kaptunk, de aztán megváltozott a világ: Mr. Lincoln Alexander, a kormányzó, kedves, közvetlen embernek bizonyult.

Azt is megtudtuk, hogy még a télen, a Helikon bálon találkozott Vajtay Pistával, a III. kerület vezetőtisztségével, ki akkor meghívta — és a kormányzó, mint mondta, most örömmel tett eleget a meghívásnak. Annál is inkább, mert ő Ontario tartomány főcserkésze is. Vele jött szárnysegédje, Col. Beckett is. Hatalmas limuzinjuk előtt villogó lámpás rendőrautóval érkezett meg a kormányzó és kedves szavakkal fogadta Herédi István táborparancsnok üdvözlését. Ezután a nagytérre hajtottak, hol Gábor bát és a Szövetség vezető tisztviselőit mutatták be a kormányzónak.

Első útjuk a Fiú II. „Palóc” táborába vezetett. Érkezésükkel felharsant a kürt, az (előírt) „Vice-Regal-Salute”. Aztán Vajtay Pista, a táborparancsnok, kit a kormányzó azonnal felismert, bemutatta vezetőit és bevezette a valóban gyönyörűen felállított táborába. A kormányzó minden őrszöz külön odament, elbeszélgetett velük. Aztán bement a tiszti ebédlőbe, hol Pistának megvendégelték. (Ezt a fantasztikus tábori építményt, mielőtt hazamentek, feltétlenül nézzétek meg!)

A kormányzó útja ezután a Fiú I. „Hajdúk” táborába vezetett, de útközben módját ejtette, hogy Ádám atyával is néhány barátságos szót váltson. Nem kerülték el figyelmét a műszakos fiúk sem, kik teherautójukon ülve ott vártak valamire. Ő ment el külön hozzájuk, beszélgetett, kezét fogott velük, volt pár dicsérő szava a műszak nehéz, de fontos munkájáról is. Balatoni Feri és a „Hajdúk” vezetősége a táborkapunál várták, fényképet csináltunk, majd amint a táboron átment, Herédiné Marika kis tábortüzet ábrázoló emléket adott át a kormányzónak. Bemutatták a fiúk nyilazó tehetségüket is. Mr. Alexander is megpróbálkozott vele, de meg kellett állapítanunk: politikai nyilvesszői, úgy látszik, jobban találnak, mint az igaziak.

A Fiú III-ban a „Kunok” vezetői lakosztálya a „Karcagi bíróság”. Horváth Misiék magyarul megadták a módját: a kormányzót asztal mellé ültették és porcelánkészletből szolgálták fel a preszszót. Az altábor tagjai csatakiáltással, énekkel búcsúztatták a magas látogatót.

Dongó! Já-u, já-u, já-u-é,
Ó-jé, benunó jé!

Fiú-fiú-fiú-három,
Ó-jé, benunó jé!
Legjobb tábor a világon,
Ó-jé, benunó jé!

Lincoln, Lincoln, Mr. Lincoln,
Ó-jé, benunó jé!
Greetings to you, Mr. Lincoln,
Ó-jé, benunó jé!

Megint autóra kaptunk és a menet átvonult a leánytáborokhoz. Azaz csak vonult volna, mert a kerékpárverseny pont akkor keresztelte az utat és a vezetőség (helyesen!) kormányzó-nem-kormányzó, nem volt hajlandó a versenyzőket leállítani.

Megcsodálták a Leány II. „Ormánság”-tábor díszes kapuját, no meg az ormóttan bakancsokat, melyek minden sátor előtt száradtak a nagy esőzés után. A lányok szép énekkel ünnepelték vendégüket, ki nem csak velük, de magyarországi cserkésztestvérukkal, Suller Melindával is (ezúttal tolmács segítségével) kedves szavakat váltott. Sok sikert kívánt neki otthoni cserkészéletéhez, remélte, hogy szép emlékekkel tud majd Kanadából hazatérni.

A kalotaszegi kiállítás a Leány III-ban nem csak színpompás, de nagyon érdekes is volt. Nádasné, Kuni méltó büszkeséggel magyarázott vendégének, majd vezette őt végig a táboron. Ajándékkul egy függőbe foglalt „Queen Anne’s Lace” virágot kapott tőlük.

Nagyon tetszett nekik a Leány I. „Kalocsa” kapuja és tábora is, majd egy rövid beszélgetés után a lányokkal, elérkezett az ebéd ideje. Népviseleti díszbe öltözött kiscserkészek várták az ebédlőben a kormányzót és kíséretét, ki szerét ejtette Palotay Julikával, a parancsnokkal is elbeszélgetni. Persze megint nagy lendülettel folyt a fényképezés, bár egy kiscserkész egy időre leállította az egészet. Már felsorakoztak a fényképezésk, a kiscserkészek meg a kormányzó, már a „barátságos arcot” is felöltötték, mikor az egyik kislánycserkész „Várjatok! Várjatok!” felkiáltással elrohant. Leállt az egész apparátus: „Hát ez mit akar?” És vártak. Egyszer csak visszajött a kislány — kis barátnőjével — és megelégedett arcomskával álltak be együtt a fényképezésre. Igen ízlett a lecsó, csak a kormányzó, kinek ízlése a szigetek konyhájához igazodik, öntötte nyakon (miután megdicsérte) a lecsót erős paprikával. — Külön érdeklődött a szakácsok iránt és kérte, el ne felejtjük, hogy ő is akar beszélni velük. Bement a konyhába, hogy külön megdicsérje a tábori főzés nehéz munkáját, megköszönte az ebédet, majd búcsút vett kíséretitől: Gábor bától, Herédi István táborparancsnoktól, Göcsei Rita táborparancsnok-helyettesétől, ki a szervezést intézte, de különösen Murányváriné Medgyessy Krisztától, ki az egész látogatás alatt fáradhatatlanul magyarázta a táborok szimbolizmusát és a magyar cserkészlet hivatását. Késő délután volt, mikor rendőri kíséretével kigördült a nehéz limuzin a tábor kapuján.

Sándor István cscst.
Külföldi ov.

SZENT ISTVÁN-KISZÁMOLÓK
KISCSEKÉSZÉKNEK

1. Lementem én Fehérvárra várat építgetni,
Elébem jött István király vállon veregetni.
Nád közé bújtam, nádsípót fújtam,
Az én sípom így szól: „Gí, gá, gú,
Te vagy az a nagyszájú!”
2. Elment István királyunk pápát látogatni,
Ő pedig nagy örömeiben koronát ad néki.
Nád közé bújtam . . . stb.
3. Lap, lap, lap, levelező-lap,
Rá van írva nagy betűvel,
„Gizellától van!”
4. Egy, kettő, három, négy,
Koppány testvér, hová még?
„Elmegyek a harctérre,
Géza fia vesztére.”
5. Egyedem, begyedem, tengertánc,
Gellért püspök, mit csinálsz?
Hegytetőről nézek le,
Onnan gurítanak le!

(Összeállította Mészárosné dr. Vareska Andrea
cscst. és Vizsolyi Ágnes st.)

JUBI-TÁBOR

Jubi-tábor 80-40
Tábortüzek gyúlnak szerte,
Kiscserkész, nagycserkész:
Tábori munkára kész.
Vigyázz! Indulj! Állj!
Kész a tábor már!

Csajka csörög,
Evéshez a gyülekezés,
Rohanás, kapkodás . . .
Versengésre szaladás —
Nagyon sok az akadály!

Daltól hangzik erdő, berek,
Amerre az őrsök mennek.
Ilyen itt a cserkészélet . . .
Jubi-tábor ha feléled.
Jó munkát! — kívánjuk
Továbbra is nektek!

Magda néni (aki részt vett az 1939-es „Pax Ting”
leányjamboreen)

TÁBORVÉGI KÖSZÖNTŐ SZAVAK

Kedves Táborozó Cserkészek!

Mint az előkészítő bizottság elnöke szólok hoz-
zatok. Nehéz elképzelni, hogy mennyi önkéntes
munka előzte meg a tábor kezdetét.

Ugy érzem meg kell említeni a bizottság tagjait,
akik vagy itt kint, vagy a pénzgyűjtésben segítettek:
Lovrics István, Zubrits Árpád, Varga Laci, Fejes
Feri, Zubrits Miki, Tóth András, Kanitsch Péter,
Murányváry Csaba.

Besegítettek még a munkába: Magyaródy Tamás,
Dala Imre, Koszó Péter, Solymos Péter, Szabó Laci,
Varga Tamás, Fr. Jaschkó Balázs és Jámbor Lajos.

Köszönet jár a sok-sok jótévőnek, akik anyagilag
is támogattak, főleg a Helikon Társaságnak, akik
az előkészítő bizottságnak adták báluk jövedelmé-
nek nagy részét. Az előkészületekhez hozzájárultak:
Lovrics Géza, Lovrics József, Lovrics Gusztáv,
Spring Valley Water, B-K Refer Service, Rentway
Cars, Nabisco.

Remélem jól éreztétek magatokat, és az egész bi-
zottság nevében kívánok továbbra is jó munkát.

Göcsei Rita
az Előkészítő Bizottság elnöke

Kedves Cserkésztestvéreim!

Elérkeztünk táborunk zárásához. Ezúton szeret-
ném szervező társaimmal együtt, hálásan megkö-
szönni minden altábor parancsnokának és törzsének
odaadó munkáját.

Noha Jámbor Lajos bát nagyon hiányoltuk min-
den szempontból, a kezdeti nehézségeket az időjárás
viszontagságai ellenére sikerült legyőzni. Táborláto-
gatásaim alatt benyomásaim jók voltak.

Vigyétek szívetekben a tábortűz melegét, és hoz-
zatok magatokkal a következő Jubileumi Nagytá-
borra!

A jó Isten kísérjen hazafelé!
Jó munkát,

Herédi István cscst., tpk.

Mindig azt tapasztaltam, hogy ahol az em-
berek között szeretet van, ahol az emberek
szeretettel kapcsolódnak egymáshoz, on-
nan alkotó lendület, vállalkozási szellem
indul ki.

(Teleki Pál)

ÜZENET A MAGYAR CSERKÉSZEKNEK A 80. ÉVFORDULÓN

Liliomos Cserkészet!
Liliomos Ifjúság!
Fenyeget az enyészet,
de vár s hív a nagyvilág.

Isten a Szent Főcserkész,
szava: Jézus, az Ige.
Csatára hív: „Fel szív, ész;
egész ember kell ide!”

Szabadítsd föl önmagad,
szabadítsd föl a Hazát.
Szemben veled pokol-had.
Vedd Szt. Mihály pallosát!

Meg ne rettenj! Nincs mitől.
Szentlélek lángja vezet!
Ha az Isten vártez föl,
ugyan ki van ellened?!

Az Úr szemével tekints szét;
hegy-völgy, fű-fa érted eped.
Isten-képet hord minden lét;
szentül éljed az életed!

A kín is lehet boldogságod,
Áron-botnál a kereszt több!
Abból nem fakadt . . . csak virág.
Nagypéntek bont igaz jövőt.

Higgy, remélj és TETTEL SZERESS!
LÉGY RÉSEN! Minden pillanat
égi ígérettel terhes:
új s új győzelmet tartogat.

Liliomos Cserkészet!
Liliomos Ifjúság!
Isten áldjon s legyen veled;
áldott legyen szent küzdelmed,
hogy boldog legyen a világ.

Szabófalva, 1990. augusztus 12. Máriássy Zoltán

Jerry Martinson S.J.:

AZ OKOS TÉVÉZÉS

Nem nagyon régen egy szerencsétlen japán lányt a szülei otthon halva találtak. A hatóságok megállapították, hogy a halált öngyilkosság okozta. Halála előtt a lány búcsúsorokat írt — nem szüleinek, hanem „egyetlen barátjának”: a televíziós készüléknek. Manapság sok magáralagyott, elhanyagolt gyermek számára a tévé a barát és a társ, sőt — egyes szerzők szerint — sok gyermek számára a „harmadik szülő” szerepét kezdi átvenni.

Néhány adat jól megvilágítja ezt az állítást. Ma az Egyesült Államokban az óvodáskor alatti apróságok alkotják a legnépesebb tévénező-csoportot. Mire az iskolába kerülnek, átlag 4000 óra tévét néztek; nagyobb óraszám ez, mint ami a főiskolai végzettség megszerzéséhez szükséges. Ausztráliában az átlagos elemi iskolás 1118 óra tévéprogramot néz meg évente; több idő ez, mint amit az iskolában tölt. Az Egyesült Államokban a középiskolások átlaga életéből 18 200 órát ült a képernyő előtt, és csak 10 200 órát az iskolában. Ezek a tények arra sürgetnek minket, hogy a tévé fontosságával, befolyásával és ellenőrzésének kérdésével foglalkozunk.

Szerencsére Tajvanban az adási idő korlátozott, ezért az az időmennyiség, amelyet a gyerekek a tévé előtt töltenek, egyelőre nem szertelen. Mégis, van néhány fontos pont, amit meg kell vizsgálni. Például, egyre inkább használják a tévéprogramokat üzleti hirdetésekre. Bár a gyerekeknek közvetlen vásárlóerejük nincsen, mégis a különféle programokra és hirdetésekre adott reakcióik jól felhasználható jelzések az üzleti világ számára. Szüleiket rá tudják venni bizonyos árucikkek megvételére, függetlenül azok valódi értékétől vagy hasznosságától. A gyermekeket „használják” és kihasználják az üzlet céljaira. A „Zöld olaj” és hasonló cégek ügyesen gyermekdalokat és -szövegeket alkalmaznak hirdetésül, bár az árucikket, amit hirdetnek, nemcsak gyermekeknek szánják.

Az sem titok, hogy egyes folytatásos drámák vagy vígjátékok szinte hipnotizálják a szülőket, így megnehezítik a család tagjai között az érintkezést, az egészséges családi tevékenységeket, a szülők és gyermekek fantáziáját működésbe hozó foglalkozásokat. Éppen ezért nagy súlyt helyezünk arra, hogy szülők

és gyermekek tanulják meg úgy használni a televíziós készüléket, hogy a családi viszonyok javulása és ne kára származzék belőle. El kell sajátítani a programok megválasztásának művészetét és a tévé kiértékelő használatát. A következő sorokban erről villantunk fel néhány gondolatot.

A műsor megválasztása és a tévézés szabályozása

Először tégy fel magadnak néhány kérdést: Biztatod-e néha gyermekeidet, hogy nézzenek tévét, csak azért, hogy csendben maradjanak és bajt ne okozzanak? Megtörténik-e, hogy el akarod zárni vagy ott akarod hagyni a készüléket, de valamilyen oknál fogva mégsem sikerül megtenni? A tévé tovább szól a családi étkezések alatt is? Olykor tévézés közben alszol el? Éjjel ez az utolsó tevékenységed?

Ha a fenti kérdések közül többre „igen” a válasz, biztosra vehető, hogy lépéseket kell tenned a tévézés szabályozására családotban. A televíziózásra engedélyezett idő korlátozásának az lesz az eredménye, hogy családot tagjai jobban megválogatják a programokat, és jobban odafigyelnek. Igényesebbek lesznek a minőség szempontjából. De hogyan érnék el ezt a célt?

Kezdd el egy felméréssel: hetenként mennyi időt töltetek tévézéssel. Egy lap aljára felírjuk a hét napjait. A család minden tagja megjelöli, hogy azon a napon hány órán át nézte a televíziót. Mikor már mindenkiben eléggé tudatosult, hogy mennyi időt töltött tévét nézve, a család megbeszéli, hogyan korlátozzák a tévézésre fordított időt. Talán elhatározzátok, hogy hetente egy estét szabadabb tesztel valami családi játék vagy tevékenység számára. Talán az az ötlet tetszik meg, hogy étkezések alatt elzárjátok a készüléket, hogy megbeszélhessétek, mi történt veletek a nap folyamán. Esetleg azt fogadjátok el közösen, hogy a nézés idejét két órára korlátozzátok. A család egyik tagját megbízhatjátok az időméréssel, a családfőnek pedig legyen gondja rá, hogy az időtartamot betartsák. A család másik tagjának az lehetne a feladata, hogy kikeresse és a vacsoránál bejelentse, melyek aznap a legjobb programok, és így eldönthessék, hogyan használják fel az engedélyezett időt.

Elemzés, kritika, kiértékelés

Ha a család a fenti megközelítési mód mellett dönt, hamarosan rájön, hogy a család minden tagjában tudatossá vált, milyen programot néznek. Lehet, hogy a vélemények ütközni fognak; Péter a „Hsiao Jen Wu” programot szeretné nézni, Pali a „Variété 100”-at. A családnak kritikával kell ele-

meznie és kiértékelnie a műsort. Hogyan? Ime, néhány szempont.

Megfigyelés. A szülők figyeljék meg, hogyan reagálnak gyermekeik a programokra. Milyen programok érdeklik őket leginkább? Miért? Milyen hatással van rájuk? Passzívvá teszi őket? Agresszívvá? Álmodozóvá és csendessé? Társassá? Kezdeményezővé? A programok nyugtatják vagy ösztönzik őket? Min nevetnek? Ki a kedvencük vagy hőstük a szereplők vagy a színészek közt?

Megtárgyalás. Reakcióik megfigyelése után felfedezéseidet használd fel: beszéljétek meg a látott programokat. Mondják el a darab tartalmát, menétét. Kérdezd meg, hogyan fog végződni, vagy hogyan kellene végződnie. Tárgyaljátok meg a szereplők erkölcsi magatartását. Kérdezd meg, melyik szereplő tetszett leginkább, kihez szeretne leginkább hasonlítani és miért. Mi a véleménye: jó-e, hogy ilyen programokat tűznek műsorra? Véleménye szerint milyen hatással lesz ez a program másokra? Érdemes-e ezt a programot más értékesebb vagy hasznosabb időtöltés érdekében feláldozni? Melyikből húz több hasznót: a hírek boncolásából („60 minutes”), a hírközlésből („News”), vagy egy detektív sorozatból („To Catch A Thief”)?

Elemzés. A megfigyelések és a megbeszélések nyomán bizonyára benned is kérdések támadnak arról, hogy hogyan ítéld meg a programok értékét. Magad is többet szeretnél tudni egyes részletekről és alkotóelemekről, hogyan váltják ki a kívánt hatást. Talán szeretnél meglátogatni egy leadóállomást, könyvet vagy cikket olvasni a tévéfilm összetevőiről és „olvasásuk” titkáról: mi a hatása egy részlet fókuszba vevésének, elhúzásának, a kivágásnak, fokozatos elhalványulásának, a képre vetített képnek stb. A hanghatás és a zenei aláfestés érdekelni kezd, mert észreveszed gyermekeidre és read gyakorolt hatását.

Talán ez sem elégít ki, és kutatni kezded, kik és milyen szervezetek állítják elő a tévéprogramokat. Egészen biztosan érdekel, hogy kik azok a személyek és miféle emberek, akik házaad vendégei lesznek a műsor egész ideje alatt. Érdemes utána nézni, milyen célkitűzés vezeti a tévéműsor összeállítóit és irányítóit: hírnév, pénzügyi nyereség, nevelés, teremtő alkotás, kereskedelmi hirdetés, társadalmi vagy politikai cél stb. Ez is kitűnő anyag megbeszélésre; nagyban hozzájárul, hogy megvilágítsa és gazdagítsa a tévézés megértését és értelmes használatát. Légy képes felismerni és támogatni a valóban művészi teljesítményt!

A hirdetések is gazdag teret nyitnak a megbeszélésre. Próbáld felismerni azt az előállítási technikát, amelyet az ételek, italok, orvosságok, rágógumik,

samponok, fehérneműk stb. hirdetésére alkalmaznak. Milyen érték vonzására építenek? Milyen érdeklődést vagy érdeket próbálnak kiaknázni? Milyen fajta emberekre fog ez hatni? Mennyire igaz, pontos vagy túlzó az áru bemutatása? Tévéhirdetés valaha is befolyásolt, megbűvölt, léprecsalt-e?

A tévé nevelői felhasználása: foglalkoztatási lehetőségek

A tévé iránti érdeklődés és lehetőségeinek kihasználása nem merülhet ki a megbeszélésekben (bár ez valószínűleg több, mint amit a legtöbb család gyermekeinek megad). Televízió nevelési lehetőségeinek teljes kiaknázására a tévé nézésnek cselekvésbe kell érnie. Ismét néhány ötletet adunk. Főntebb azt ajánlottuk, hogy kérdezd meg gyermekeidet, kik a kedvenc tévészerelőik vagy hőseik. Ha található a házban alakítható anyag, ócska ruha, kemény papír, építőkocka stb., biztatni kell a gyerekeket, hogy kedvenc hősüket rajzolják le, utánozzák viselkedésüket, jelmezben játsszák el és jelenítsék meg jellegzetességeiket. Ez érzelmeik és álmaik számára egészséges kifutási területet biztosít, serkenti teremtmény képzetüket, az önkifejezés és közlés számára új utakat nyit meg, alkotó képességeiket kibontakozásra ösztönzi. Okos szülők ilyen foglalkoztatások révén jobban megismerik gyermekeiket. Írói hajlamokkal megáldott gyermekek cikkeket, verseket, történeteket kerekítenek hőseik köré. A család megtárgyalhatja azután az írás tartalmát.

Ha a gyermek szívesen nézi a tévé zenés programjait, biztatni kell, hogy válasszon hangszert és tanuljon zenét. Az olyan gyermeknek, aki szereti a vígjátékokat, alkalmat kell adni tréfás történetek el-

mondására. Azt a gyermeket, akit a tévé társasjátékai vagy sporteseményei érdekelnek, arra kell biztatni, hogy ne csak nézze a játékot, hanem csinálja is, amit a képernyőn látott. A szülők igyekezzenek megteremteni a kedvező alkalmakat és körülményeket, a felszerelést, és — ami még fontosabb — megadni a bizalmat érdeklődésük és eszményeik kibontására.

A kiegyensúlyozott nevelés érdekében a családi otthonból nem hiányozhatnak a jó könyvek kivül a művészi hanglemek és hangszalagok sem. Így a gyermeknek alkalma lesz a televízió kivül mást is tanulni és kifejleszteni. Múzeumlátogatás, művészi kiállítások, családi kirándulások a vakációk programjához kell, hogy tartozzanak, úgy, hogy a tévékészülék ne válhasson a gyermek egyetlen barátjává, tanítójává és szülőjévé.

Összefoglalás. Egy tucat más tevékenységet és foglalkozást találhatunk még ki, hogy a tévéprogramokat az egészséges családi élet fejlesztésére használjuk fel. Lehet, hogy ez kezdetben a tévé nézés spon-tán örömeit csökkenteni látszik, mivel legtöbbször játékszernek vagy időtöltésnek használjuk a televíziót. Pedig, mint főntebb említettük, a tévé hatása sokkal erősebb és meghatározóbb, hogysem egyszerűen játékszernek tekintsük. Ha mi nem használjuk ki, az fog kihasználni minket. Ha mi nem uralkodunk felette, az fog uralkodni rajtunk. Tanuljuk meg tehát, hogyan lehet felhasználni ezt a csodálatos találmányt összetartóbb, értelmesebb és egészségesebb családok kialakítására; különben az fog minket a lustaság, a gyengeség rabszolgánépévé nevelni, akiket az üzleti világ kihasznál saját céljaira.

(A Szív)

Maurice Bellet:

BECSÜLETESSÉG AZ AUTÓKORMÁNYNÁL

Erőszak a volánnál

Közúti biztonságért felelős tisztviselőnek tették fel a kérdést: Mit szándékozik tenni, hogy a közúti balesetek csökkenjenek? — De a balesetek oly ritkák! — válaszolta. — Hogyan? S az a sok halálos szerencsétlenség az utakon? — Ja, ön a mérszálásokra gondol? — tisztázta a szöveget.

Az utak tényleg az erőszak színterei. Mindenütt, de különösen Franciaországban. Az olasz sofőr pl. meglepően udvariatlan, de a franciánál kevésbé ingerlékeny.

Az autó gyilkol az utakon és az utcákon. Sérüléseket okoz. Hányan szenvednek súlyos sebesüléseket járműszerencsétlenségben? A válasz ijesztő! A közvélemény és a hatóságok tiltakoznak ez ellen a mérszálás ellen. Intézkedéseket foganatosítanak. De nincs arány a szerencsétlenségek súlyossága és a visszhang gyengesége között. Mintha a közvélemény ötven százaléka közömbös lenne. Ha néhányan más okból veszítik el életüket, sokkal többen felhőrdülnek. Pedig a közúti balesetek száma ezekhez viszonyítva sem hanyagolható el. Ez a nagy és mindennapos gyilkosság sokkal erősebb reakciót követelne.

Mit tegyünk tehát? Különböző oldalról, az Egyház részéről is hallhatunk er-

kölcsi buzdításokat. Mert nem kevesebbről van szó, mint a „NE ŐLJ!” parancsról.

Honnét ered ez az erőszakosság? A legkülönbözőbb okokból, kezdve az ún. emberi „agresszivitástól”, amiről azt állítják, hogy le kell vezetődnie. Társadalmunk ugyanis a fennálló feszültségek, a mesterséges körülmények és egész légköre következtében agresszivitásokkal van telítve. Ugyanakkor azonban azt valljuk, hogy szelídek kell lenni, az agresszivitást el kell fojtani. Milyen kiút marad tehát? — Az út, az utca.

A gépkocsivezető a volánnál — minden látszólagos különbség ellenére — a középkori lovag utódja a csalámenen. Azt mondják, hogy a nagy nyári gépkocsikirajzások megfelelnek a hadműveleteknek, amit régen is a jó időszak beálltával indítottak el. A jelenség tehát ma is megismétlődik, csak más síkon.

Ugyanígy kapcsolatban van az autó a szexualitással és a hozzá fűződő erőszakossággal is. Az autó a férfi számára a megáldott nő szimbóluma: szép, rendelkezésre áll és kitűnően alkalmas arra, hogy kielégítse hatalomvágyát és elkápráztaltja a többieket. Persze, az átlagvévő számára jelképeznie kell a hűségese felelőset is. Ezért az autóipar szakemberei már régen kitalálták, hogyan hozhatnák létre egyensúlyt vagy összhangot e két kép között. Másrészt, azt is képzelet a férfi a volánnál, hogy az az asszony ül mellette, akit el szeretne kápráztatni. Ez viszont vagy megfelel vagy sem annak, aki az oldalán ül.

A gépkocsivezetés módja mindenképpen az autós hatalmát fejezi ki. A másik sofőr vetélytárs, aki hamarosan ellenfélle válik. Meg kell előzni őt. Hány katasztrófa származott már szenvedélyes előzésből.

A tudatalattit

Ne felejtjük, hogy amit fentebb mondtunk, az tudatalatti folyamat. Olyasmint, amit az ember saját magánál nem észlel, jóllehet másoknál felfedez vagy meg is magyaráz. Nem a jelenség ismeretlen tehát, önmagunkkal szemben vagyunk vakok. A legutóbbi gépkocsivezető is megindokolja, hogy miért hajtott 130-al a mellékúton („jók a reflexeim”), miért robogott keresztül a piros lámpán („megfájtam, mikor nem jöhet senki a másik irányból”) és miért ragad allig egy méterre az előtte haladó járműre az autópályán („gyorsítsan az a mazsola”). Ugyancsak közismert, hogy legtöbb ember megváltoztatja természetét a volánnál. Az egyébként udvarias, nyugodt és türelmes személy, most haragossá, ingerlékeny, erőszakossá válik. Az autó az a hely, ahol felszínre kerülnek a rejtett ösztönök, különösképpen az erőszak.

A nők általában kevésbé agresszívek. Az autó számukra inkább gördülő ház, semmint tüzes paripa. De a férfias jelleg bennük is győzedelmeskedhet. Gyakorta itt fejeződik ki a férfiakkal való egyenlőségük. Vannak igen veszélyes, erőszakosan vezető nők is.

Miért éppen az autó? Mi teszi az autót a halál játékszerévé? Az, hogy társadalmunkban ez az erőkimutatás legfőbb jele. Szinte mágiikus erő rejlik benne. Az izomzat keveset számít, itt a cilliderek döntenek! Az elhatározást, a gesztusokat megsofoszorítja a motor, egy olyan motor, amely nincs távol, hanem mintegy saját testem folytatása a korlátozott test határain túl is. A láb könnyed mozdulataival felpattanok: a másik eltűnik, a tér hirtelen kitárul, szabad vagyok. Szédítő! – Hogy megérthessük mindezt, emlékeznünk kell arra a fontos szerepre, amit a képzelőerő, a fantázia játszik az ember életében. Ez a magyarázata annak is, hogy az autó egyszerre öltheti magára a ló, a nő és a saját testünk szerepét.

Mi több, az autó zárt tér. A másik, a vetélytárs távol van, és ő is be van zárva járműjébe. Az út néma, a vezetők sem tudnak egymással beszélni. Mindent jelek, jelbécék szabályoznak. Itt nincs hely a másik személyiségnek. Tökéletes a személytelenség. A háború tehát sokkal egyszerűbb, mint másutt, ahol ismerősséggel találkozunk, akiket később is viszonylunk, akikkel csinján kell bánnunk, akikre rászorulunk, akiket tisztelni akarunk, vagy egyszerűen szeretünk. Ezért olyan kellemetlen a felfedezés, ha agresszív műveletünk áldozata mégiscsak ismerős. Nemrég magam is megjártam. Erőszakosan furakodtam be egy parkolóhelyre, mert megbeszélésre siettem. Nemsokára azonban fészélyeztetten vettem észre, hogy pont azzal a hölggyel voltam udvariatlan, akivel tárgyalnom kellett.

A modor

Okosan, gyorsan és udvariasan. – Ki a jó autóvezető? Aki okos, gyors és udvarias.

Nem elegendő saját képességem, mert számítani kell a többiek oktalanságával. Az sem elegendő, ha mindig engedelmességek az előírásoknak: soha sem kockáztatunk, mindig uralkodunk a sebességen, pl. rossz látási viszonyok között is (ködben, meredek hágón, éles kanyarban) és megállhatunk harminc méteren belül, mert nem látunk messzire. Kétségtelen, hogy mindez fontos, de ügyelni kell a többiekre is. Sejtlen kell hibás műveleteket és ostobaságokat. Mindezt okosan és mégsem félénken vagy mulyn. A jó sofőr gyors: reflexei elevenek; biztosan, ütemesen vezet. A habozó bizonytalankodó is közveszélyes, többek között azért, mert előidézi, hogy felszökjünk a többiek agresszivitására.

Végül: udvariasságra is szükség van, méghozzá hibátlan udvarlásságra. Kétségtelenül, az a legnehezebb! Mindig nyugodtan, barátságosan viselkedni az összes többi vezetővel szemben, beleértve a lehetetleneket, a durvákat, a szórakozottakat és a lelkiismeretleneket! Néha a gyógykezelő szerepében vagyunk, mert úgy érezzük, hogy eszelősköz között mozgunk, ahol fel kell tenni a kérdést: Mi most a helyes magatartás?

Mit követel ez? Jóindulatot a másikkal, az ismeretlennel, a névtelennel, aki hibáival elűt az állagtól. Tiszteletet, szívéllyességet a másikkal, ami nem szép szó, hanem helyes magatartás. A jó modor nem egyenlő az „udvariassággal”, mint pl. ha valaki nem él jogos előnyével. Ez a kedveskedés mindenkit megzavar. Legünk fegyelmeztettek és használjuk jogainkat tökéletes jóakarattal. A jó autóvezető nem magyarázkodik, nem is vár jutalmat: olyan, mint az evangéliumi „haszontalan szolga”, kötelességét teljesíti, nem tett semmit, ami tiszteletet vagy jutalmat érdemelne. Legfeljebb csodálkozással kevert mosolyt kap, amikor megengedi a gyalogosoknak, hogy joguk szerint békésen lépdeljenek el mellette, illetve előtte az útkereszteződéseknél. Ilyenkor a sofőr, mint a jó szamaritánus, felebarátjává tette azt, akiről egyébként semmit sem tud s aki számára „csupán egy ember”. Ezzel minden érdektől, számlástól, sói érzelmtől mentes emberi kapcsolatot hoz létre.

Egyenlőség és vendégszeretet

A másikat ne ellenségnek, hanem önmagunkhoz hasonlóknak és vendégnek tekintjük az úttesten. Persze, hogy a társadalmi különbségek nem tűnnek el az utakon, mert „kocsim” társadalmi helyzetem egyik legszembevetőbb jele

(státus szimbólum). Ugyanakkor az út egyenlőséget is jelent. Mindenkinek rendelkezése áll. Egyenlő joga van rajta a Trabantnak és a Porsche-nek vagy a BMW-nek. Egyformán hordozza a kezdőt és a már kiöregedőt, a tapasztalt és erejének teljében levőt, a kocskázót és a sietőt. A sebességkorlátozások is megerősítik ezt az egyenlőséget, még ha nem is tartjuk be őket, ami sajnos gyakori jelenség. A torlódások, „dugók” pedig tökéletes egyenlőség a mozdulatlanlanságban.

Akkor fogadjuk el ezt az egyenlőséget, ha lemondunk a vetélkedésről, a halálos küzdelemlről, amit csupán a rendőrségtől való félelem és kevés észszerűség tart kordában. A másikat megvető magatartás helyébe lép a vendégszeretet első foka. Ez a változás természetesen nem korlátozódik csak az autóvezetésre, hatással van az egész emberre, egész életünkre, egész magatartásunkat megkérdőjelezi. Az autó jó gyakorlóter mindehhez.

A vendégszeretet azt jeleníti, hogy elfogadom a másikat ott, ahol én haladok. Élni engedem őt úgy, ahogy van, amilyen: lassú, gyors, ügyes vagy ügyetlen, Rolls-Royce-ban száguldo vagy szegényes, már-már darabokra hulló, rozsdamart kocsiban. S mindezt udvariaskodás nélkül, megőrizve nyugalmam, és mégis fürgén. Ez nem egyszerű dolog!

A vendégszeretet természetesen kiterjed azokra is, akik a kocsiiban ülnek. Vendégelm ők: Jöjnek van arra, hogy óvatosan, figyelmesen vezessenek, ügyeljenek biztonságukra, kényelmükre, jólétükre.

A vendégszeretet azt is megköveteli, hogy kinyissam gépkocsimat – ahogyan megnyitom házam ajtaját – azoknak, akik erre rászorulnak vagy ezt óhajlják.

Mit szólnak az autóstoppról? – Van aki védelmezi, van aki elmarasztalja. Véleményem szerint csökkennek a hátrányai a telefonon megbeszélte autóstopnak, amit egyes szervezetek ajánlanak. Kétségtelenül jó szolgálatot tehetünk pl. a járművel nem rendelkező vidékieknek. – Egyesek olyan járművekről álmodnak, amelyben élvezet a vendéglátás...

Hány olyan autót látunk, amelyben csak egyetlen férfi vagy nő ül. A gépkocsi még mindig az elszigetelődés melegegy. Úgy látszik, hogy az autó még ösztönösen beleragadt magántulajdon-igényünkbe és alig szolgálja a testvéri megosztást.

Az autó és az ember

Az említett, felebarátira irányuló magatartás megköveteli, hogy helyesen viselkedjünk magával az autóval szemben is. Ha viszont, – még ha tudatalatt is – számunkra a gépkocsi csak fegyver, akkor agresszívek leszünk, bármilyen jók a szándékaink. Fel kell tehát vetni a kérdést: mi is a gépkocsi az ember számára? – Közlekedési eszköz. Az emberi munka csodálatos terméke. Mármost, ha erőszakoskodunk a géppel, ha nem látjuk annak szépségét, akkor megvetjük az anyagot, különösképpen a megmunkált anyagot, amely csak a fajnó számúra nem a szellem felmagasztalásának a jele.

Az autó persze lehet játékszer és a vezetés is válhat játékká. A felnőttek a gépkocsi előtt gyerekké lesznek. Olyannyira, hogy a kihágásokat úgy kellene büntetni, mint az engedetlen gyereket: azonnal és a játékszerrel kapcsolatos büntetéssel, esetleg az autó ideiglenes vagy végleges elkobzásával.

Az autó fontossága sokkal inkább játékszer-minőségéből mint hasznos voltából ered. Ezért marad oly hatástalan a kocsi túlzott használatát elmarasztaló kritika. Ha az autónak kifejezetten semmi haszna sem lenne, akkor is megőrizné a játékszer döntően fontos szerepét, mert lehetővé teszi, hogy kifejezzük azt, amit egyébként ügyletlenül elfojtunk de ami valami módon és valamikor meg akar nyilvánulni. A gépkocsi az a játékszer, amellyel kifejezzük erőnk, erősségünket, de csak akkor, ha tiszteletben tartjuk felebarátunkat úgy, hogy sértetlensége felett őrökdünk. Mondhatjuk azt is, hogy a kocsi „sport”, de semmiképpen sem teljesítmény-sport. Ez ugyanis elképesztő és halálosan veszélyes az utakon. A jó játékos ugyanis az, aki biztonságosabban, nem pedig gyorsabban vezet. Az igazi teljesítmény pedig a jó modor!

Az út misztikája

Az autó egyszersmind út is: kijárat, másuttalvez, behatolás egy új térbe, utazás. Belső misztikája is van az útnak. A cél, a megérkezés kevésbé fontos mint maga az utazás. Az élet átmenet, ahol nincs végső maradás. A lakóhely olyan, mint egy gördülő jármű, amely elvonul vég nélkül látnivalók előtt. S miközben halad, az út egyre kitágul.

A szemlélődés. – Pusztá menekülés tehát a kocsi? Belső csend színhelye is lehet. Meglephet e kijelentés, hisz a volánnál figyelmünk szinte teljesen a külvilág felé fordul. Paradox módon azonban az a figyelem teret biztosít a belső világnak. Vezetés közben felmerülhet bennünk az, amit egyébként a másfajta munkától, olvasástól, mások jelenlététől befolyásolt figyelem elfojt, eltér.

Belső csendet említettem. Valóságban ez a csend kezdetben igen lármás is lehet. A volán mellett előtűnnek azok a gondolatok, elképzelések, amelyeket félretolunk a mindennapi életben. Ha ezek a gondolatok és elképzelések megülepnek, különös, tiszta és kifinomult csend alakulhat ki. Ez az a szemlélődés, amely nem foglalkozik semmivel, nem támaszkodik semmire, mert a „lélek külsőjét” teljesen lefoglalja az a feladat, hogy jól vezessen. Az ilyen rejtett kontempláció társulhat az utazás gyorsaságának érzésével: a mozdulatlan tállkozhat a tiszta mozgással.

Ezen valóban el lehet gondolkodni. Csak nem a kormánykeréknél, mert ott

veszedelmes szórakozottsággá válhat az ilyen „reflexió”. Egyszerűen éljük át a mondottakat, anélkül, hogy kifejezetten gondolkodnánk rá.

A megtartóztatás. — Ha az autó erő és játék, hatalom és élvezet, akkor egy kiváltságos hely. Mégpedig — s a kifejezés meglephet — a megtartóztatás helye. A megtartóztatás általában nem abban áll, hogy az ember a megfosztás fanyar örömeért von meg magától valamit, bár ilyen is létezik. Az sem megtartóztatás, hogy tudatosan vagy tudat nélkül elnyomást szenvedünk. A megtartóztatás erő, kézbe tartás. Az autó esetében: nem engedek a márnak, mely arra ösztönöz, hogy „mindent bele”, hajts gyorsabban mint a többiek. Egyszóval: nem használom rosszra a kocsit. De ismétlem: a gépkocsihasználatot nem ítélték meg kizárólag a hasznosság szémszögéből, mint pl. amikor azzal érvelnek, hogy a tömegszállító eszközök kényelmesebbek, társadalmilag értékesebbek és olcsóbbak az autónál. Ez a gondolkodás „naívan” materialista szinten marad, míg az autó szimbolikus tárgy.

Az autó jelentősége

A gépkocsi igen fontos az ún. fejlett országokban. A fejlődők pedig látják, hogy az autó tért hódít és számban gyarapszik. Ezt a tényt sajnálhatjuk, egyesek már sajnálkoznak is felette, de ez nem változtat a tényálláson. El kellene, hogy gondolkodtasson, de ez nem történik meg. Úgy tűnik, hogy ez a termelési és fogyasztási tárgy, figyelemre sem méltó. Az illúzióval vagy Ellullal tartók pedig igen pesszimisták. Különös, hisz az ember tonna számra gyártja a tételleket, tanulmányokat, elemzéseket, buzdításokat számtalan dologról. Éppen csak az autó mellőzi. Pedig bűvös fontosságú!

Elsősorban gazdaságilag. Az autópálya milliókat foglalkoztat. „Ha a Renault tüsszent, Franciaország náthás” mondja a közmondás. Képzljük, mi következik be Franciaországban, ha autópálya megbukna: teljes csőd! Ha az emberek megütálnák a gépkocsit, nem vásárolnák többé, ez lenne szó szerint a világ vége!

Az autó gazdasági fontossága azonban szükségletekre és vágyakra épül. A szállítás igényét elégíti ki, jóllehet nem egyedül, mert ott van még a vonat, a repülő, a hajó is. A maga nemében azonban nem helyettesíthető, legalább is súlyos következmények nélkül nem.

Az autó hatékonyan közlekedtett, hogy megszűnjön a régi világ: az önmagában zárt falu és vidék. Ismerek olyan falut, amelynek a fele a húsz-harminc kilométerre fekvő városokba jár dolgozni. A falu külvárosi lakhellyé vált. Az anyák ugyanezen városokba viszik gyermekeiket zene vagy táncokurzusokra.

Amint említettem, a gépkocsi főleg szimbolikus tárgy. Az „új kultúrát”, amely már megérkezett hozzánk, három tárgy jellemzi: az autó, a televízió és a számítógép (computer). Kétségtelen, hogy még más is, de ez a három a legfontosabb, a legdöntőbb. Ebben a modern kultúrában otthonos az erőszak, amit az autó tanúsít. Most nem a vezető erőszakosságára gondolok, hanem a tárgyban rejltre. Éppen azért ez a fajta erőszak nem tartozik a pszichológia vagy az erkölcs tantervére, hanem a mi, emberi világunk összetevőjé közé. Ez persze nem jelenti azt, hogy világunk csupa erőszakosság, vagy hogy az autó pusztán romboló tárgy.

A gépkocsi egyszerre elszigetel és összeköt. Hogy ezt megértsük, meg kellene ismételni mindazt, amit a zárt és szőlán térről mondtunk. Az úton nincs személyes kapcsolat és gondolatcsere, főképp nincs kapcsolat a beszéd által. Tudom, minden közlekedési eszközhöz áll ez. A kommunikáció, a közlekedés a szállításra szűkül le. Luxusvonatainkon sem beszélünk többet. Régen, és a fejlődő országokban még ma is, beszélnek a közlekedési eszközökön. Az autó a végtelenségig viszi az elszigetelődést.

Ugyanakkor az autó maga egy tömeg, tömeg a szó szoros értelmében. Gyártása, üzemanyagellátása oly hatalmas kollektív erőkre támaszkodik, amelyek előtt az egyén semmivé törpül. A kocsit ezeket az erőket képviseli tulajdonosa előtt. Ki képes igazán megjavítani kocsiját? Ne is kérdezzük azt, hogy ki gyártaná egyet? Vagy, kinek a kertjében vannak olajforrások?

Az autó az ésszerűség csúcspontja, ugyanakkor téboly is. Tökéletesen képviseli világunknak azt a láncszemét, amelyben a csodálatos technika olyasmit is kitermel, amivel az egész emberiséget többszörösen el lehet pusztítani. Az

autó, a számítógép és önműködő gépek az ipar, a kivitelezés és a hatékonyság csodálatos művel. De ugyanezek az utak örült durvaságának, a tébolyult megrekedéseknek és a városok lehetetlen dugóinak okozói is.

A gépkocsi meghódítja a teret és az időt s aláveti a sebességnek. Az ország, a vidék elveszti valóságjellegét. Nem tapasztaljuk meg az idő múlásának nehézségét, amikor valóban átszeljük azt. Az autó mindenben átsuhan. Még inkább áll a repülőre. Az idő és tér ténylegesen összezúgódik. Erőszakot követünk el azon, ami csak idő árán közli magát az emberrel: a hatalmunkat felülmúló csírázás és érelődés.

Mindaz különösképpen észlelhető városban. Az autó tönkreteszli a várost, mert jelenlétével megakasztja azt az életmódot, amit a város tulajdonképpen jelent: a kapcsolatot, az eszmecserét, a vidámságot. Az „autó-városok” gyászok, felajzottságuk szomorúságot rejt. Ezért aratnak oly sikert a „csak gyalogosoknak” fenntartott utcák és negyedek.

A modern életstílus erőszakossága sokkal súlyosabb, mint az autózvezetők „agresszivitása”. Érzéketlen erőszakosság ez, éppen azzal őrli fel az embert, ami hatékonyságot, élvezeteket és kényelmet nyújt.

A tét

Végül is maradunk abban a pesszimizmusban, amely az autóban társadalmunk örültségének eszközét látja? Valóban az autó felelős ezért? Kétségtelen, hogy nemcsak az autó bűnös. Felelősség hárul az egész technikai világunkra. Az autó ennek csak egyik, döntő fontosságú és igen jelentős eleme. A tét nemcsak a technika és a természet ellentétére, nem csupán gazdasági problémákra vonatkozik. A képzelet és a vágy bűvkörébe sorolandó. A gépkocsi világképzőnk alapvető mítoszait és mítoszait érinti, ennek „hittételeihez” és „liturgiájához” tartozik. Mert minden társadalomnak megvannak a maga, gyakran meg sem nevezett „istenei”, amelyek nem a valláshoz, hanem a működéshez, „funkcionáláshoz” tartoznak. A fejlett technika világának „istene” nem az ember. „Isteneinek” alakja nincs lerajzolva, és csak hatásaiban jelentkeznek. Ezek pedig felülmúlnak és eltorzítanak minden pusztán „racionális”, ésszerű szempontot.

Hogy ezt valóban megérthessük, ahhoz nem elegendő felsorolni az autó rossz tulajdonságait vagy szabályozni használatát. A tét sokkal mélyebbre vág. Arra vonatkozik, ami az embert élteti. Képzljük el modern világunkat autó nélkül!

Kigondolhatunk szoros értelemben vett technikai megoldásokat: pl. elektromos járműveket vagy különböző technikai hálózatokat (gondoljunk Velence kanálisokból és gyalogos utcáiból álló kettős rendszerére). ... Ezek a technikai változások nem elegendők vagy nem is lehetségesek, ha a leglényesebb elemeket: az ember vágyait és képességeit nem változtatjuk meg. A felkínált változás a beruházásra vonatkozik, mégpedig olyan befektetésekre, amelyeknél a pénzügyi beruházások csak következmények vagy másodlagosak. A fő kérdés ez: Mire kell irányítani az ember felhasználható energiáit és felfedező képességeit?

Csodálatos eszköz. — Sürgősen kell megváltoznunk. De ne vesszük szem elől a már megtett utat. Nem arról van szó, hogy visszatérjünk a régi jó világba, amelyben — ezt sem szabad felejtenuünk — a nélkülözések keménnyé és kegyetlenné tették az életet. Liszabonban, a Belem torony mellett van egy „kocsimúzeum”, ahol láthatjuk II. Fülöp, V. Károly utódjának, Spanyolország mindenható urának kocsiját is. Lassú, durva járgány. Mellette legkisebb autónk is királyi kocsi.

A gépkocsi megmarad az a csodálatos tárgy, amelyről nem is álmodtak őseink. Más mai tárgyak mellett akkora a jelentősége, hogy örületünk jelének is tekinthetjük. Másrészt, lehet a tehetetlenségünk kifejezője. Mindez igaz, ha csak cölját tartanánk szem előtt. De ez azt jelentené, hogy nem vesszük észre, mennyivel több a gépkocsi annál, amit a kereskedők és a moralisták látnak benne.

A világot megváltoztatni nem csekélység. Főképp a képzelet hiánya miatt nem jutunk el ideig. Főleg annak a képzeletnek a hiánya miatt, amelynek nincs szüksége arra, hogy az erőszak ösztökélje!

Christus, Nr. 121/1984.

(Szólálat)

Ne várjunk csodákat, de bízzunk önmagunkban, úgy, hogy azt a szemek villogásából mindenki lássa, mert akkor hinni fognak a szemeknek.

(Teleki Pál)

Nem a szám és a forma határoznak, hanem a lényeg, a tartalom.

Lehet reformokat végre is hajtani, de üres keret marad akkor, ha lelkileg meg nem tisztulunk.

(Teleki Pál)

Török Péter S.J., csst.

JUBILEUMOK HALMAZA

Cserkészberkekben az idei év kimagasló eseménye kétségkívül a Jubileumi Tábor volt. Azok a cserkészek azonban, akik jezsuitákkal dolgoznak, csapatjuk valamelyik jezsuita nevét viseli, vagy pláne maguk is jezsuiták, még korántsem fejezték be az emlékezések teendőit. Sőt, most jön a java!

A jezsuiták, szerte a világon, kettős jubileumra készülődnek: 1991-ben lesz Loyolai Szent Ignácnak, a rendalapító születésének 500. évfordulója; az idén pedig arra emlékeznek, hogy 450 évvel ezelőtt, 1540. szeptember 27-én hagyta jóvá III. Pál pápa a Jézus Társaságot, a jezsuita rendet. Ezért P. Kolvenbach, a rend általános előljárója, Szent Ignác Évet hirdetett meg. Az ünneplések 1990. szeptember 27-től 1991. július 31-ig tartanak. (Szent Ignác ugyanis 1556. július 31-én halt meg.) A magyar jezsuiták ünnepi hangulatát még az is fokozza, hogy tavaly ünnepelték az önálló magyar rendtartomány megalakulásának 80. évfordulóját is. S mindennek betetőzéséként az 1989-es esztendő egyben forduló-pont is számunkra, hisz 40 évig tartó szétszórás és üldöztetés után, más szerzetesekhez hasonlóan, ismét szabadon kezdhettek működni Magyarországon.

Van tehát miért hálát adniuk a jezsuitáknak és cserkész munkatársaiknak. A jezsuiták munkájáról köteteket lehetne írni, s már írtak is nálam képzetesebb emberek. A magyar cserkészetben végzett jezsuita munkákról pedig Ádám atyánál szakavatottabb ember nem írhatna, ő pedig már dolgozik rajta. Ebben az írásban másra nem is vállalkozom, mint tömören bemutatni a rendalapító életét, s azt a művét, melyből mi, cserkészek is meríthetünk.

Szent Ignác

Inigo Lopez, azaz Loyolai Szent Ignác, szüleinek 13. gyermekeként látta meg a napvilágot az egyik baszk tartományban, ahol is „jámor és nemes nevelést kapott”. 1504-től 1517-ig udvari és katonai szolgálatot teljesített Izabella királynő főkinestárosának, Juan Velasquez de Cuéllar udvarában. 1518-ban felajánlotta szolgálatát Navarra alkirályának, és így került Pamplonába, a francia határhoz közel. Nagy kedvét leli a lovagregényekben, romantikus szerelmet is ápol szívében egy magas állású hölgy iránt, akárcsak regényhős. Hiú és öntudatos, éli a fiatal katonatisztek rakoncátlan életét. „Merész volt a szerencsejátékban, női kalandokban, verekezésben és fegyveres tetteiben.” Egyszer nénye állítólag ezt

mondta neki: „Inigo, te nem térsz észre addig, míg el nem török a lábadat!” Nemsokára bekövetkezett az is.

1521-ben a franciák körülzárták Pamplona várát, s ostromra készülődtek. Az ellenállás reménytelen volt, de Ignác hősies szelleme hatott a parancsnokra, s nem adták fel a várat. A csata elkezdődött, a franciák ágyúkkal lötték az erődítményt. Pünkösdhétfőn, május 20-án, az egyik golyó Ignác lábát találta. Kidőlte után a legénység hamarosan meg is adta magát. Ignácot Loyolába szállították és az orvosok gondjaira bízta. A gyógyulása sokáig tartott, mert a lábszársont rosszul forrt össze, ezért újból el kellett törni. Nénje jóslata tehát kétszeresen is bevált. A forradás után azonban egy csont csúnyár kiállt, ezért azt követelte az orvosoktól, hogy az fűrészeljék le. Az embertelen kínokat zokszó nélkül tűrte. De még hátra volt nénye jóslatából az „észretérés”.

A lábadozás unalmas óráit olvasással akarta töltetni, a családi várban azonban nem voltak lovagregények, csak a szentek történetei és Krisztus élete. Kelletlenül nyúlt utánuk, de csakhamar belemerült olvasásukba, s lovagi kalandok helyett immár arról ábrándozott, hogy ő is utánozza a szenteket az imádságban és böjtölésben. Megfigyelte azt is, hogy míg földi kalandokon jártatta esztét, nem volt igazi béke a lelkében. De ha Istenre, hívására, illetve a szentek életére gondolt, szíve megtelt tartós örömmel. Elhatározta, hogy szakít addigi életmódjával, s teljesen Istennek szenteli magát. Felgyógyulása után tehát útnak indul, terve szerint Jeruzsálembe akar eljutni. Montserrat kegyoltáránál leteszi kardját, díszes ruháit elcseréli egy koldus köpenyével. Nem a király katonája többé, hanem Isten lovagja.

Manresaban, egy kis barlangban húzza meg magát, itt elmélkedik, böjtöl. Lelki élményeit, meglátásait lejegyzí, s ez lesz a híres lelkigyakorlatos könyvének az alapja. Eljut a Szentföldre is, ahogy tervezte, de nem maradhat ott. A visszatérő hajón Ignác a jövőjéről töpreng. A lelkeket akarja Istenhez elvezetni, de hogyan? Egyedül nem tud elég hatékony munkát végezni, ahhoz meg, hogy munkatársakat szerezzen, nem elég művelt. Katonás szívóssággal kezdi tehát pótolni a hiányokat, előbb Spanyolországban tanul, majd Párizsban. 10 évvel később már társak is állnak mellette, akiket végigvezetett lelki iskoláján, vagyis azokon a lelki élményeken, amiket manrézai magányában élt át. 1534. augusztus 15-én, Párizsban, a vértanúk szerény templomá-

ban teszik le azt a fogadalmat, hogy Istenért és a lelkekért küzdenek, és közösen a Szentföldre zarándokolnak. De ha ez utóbbi tervük nem sikerülne, akkor Rómába mennek, s a pápa rendelkezésére bocsájtják magukat. A Gondviselés végül is Rómába vezette őket.

III. Pál pápa Societas Jesu (Jézus Társasága) néven elismerte közösségüket, s ez az egyik dátum, amit most ünneplünk. Az új rendnek Ignác lesz az első főnöke, amit erős kézzel, világos látással, áldozatos szeretettel vezérelt egészen haláláig.

Amiből mi is meríthetünk

Sem Szent Ignác élete, sem a jezsuiták eredményeit nem érthetjük meg, ha Ignác egyik főművét, a Lelkigyakorlatokat nem ismerjük. Ezeknek célja az igazi életbölcsség és életalakítás. Alapja pedig nem más, mint az emberi élet értelme és célja, vagyis Isten szolgálata és szeretete Krisztus megismerésén keresztül. Ez pedig közös mindannyiunk

számára, legyen valaki protestáns vagy katolikus, világban vagy egyházi szolgálatban élő cserkész. Ismerkedjünk hát meg a Lelkigyakorlatokkal, vegyünk részt bennük!

Protestáns testvéreink talán most felkapják a fejüket: mi vegyünk részt egy kemény „pápista” szerzet lelki iskolájában? Igen, vegyetek részt ti is! Nem csak Ádám atya cserkész — lelkigyakorlatainak vannak protestáns fiatalok, hanem a különféle jezsuita lelkigyakorlatos házakban is ott találjuk őket, nem kis örömünkre. Mi több, alkalmanként lelkészek egész csoportja is részt vesz egy-egy ignáci lelkigyakorlaton.

Ami pedig a jezsuitákat illeti, az évfordulók alkalmából ők most még inkább rendelkezésére állnak. Általános előjárójuk, P. Kolvenbach buzdítására igyekeznek még jobban követni Ignácot, aki úgy vélte, hogy át kell adnia, amit kapott az ő lelki gyakorlataiban.

Cserkészek, s főleg vezetők: éljetezzetek ezzel a lehetőséggel!

Endreffy Zoltán:

A KÖRNYEZET VÁLSÁGA ÉS A GONDOLKODÁS VÁLSÁGA

A természeti környezet megóvásának politikai, valamint szellemi és erkölcsi feltételeiről szólva, az úgynevezett negatív externális hatások közgazdasági fogalmából célszerű kiindulni. Negatív externális hatások olyankor lépnek fel, ha valaki a termelő vagy fogyasztó tevékenységével káros hatásokat gyakorol másokra, anélkül, hogy ezekért kártérítést nyújtana. Ilyen externális hatás lép fel, ha egy ipari üzem szennyezni kezd egy folyót. Akik korábban fürdésre használták a folyót, azoknak vagy le kell mondaniuk erről az élvezetről, vagy vállalniuk kell, hogy ezentúl többet fognak utazni a folyónak egy olyan szakaszához, amely az üzem szennyvízcsatornájának betorkollása fölött helyezkedik el. A negatív externális hatások tehát össztársadalmilag költségek, noha e tételek nem jelennek meg költségként az őket előidéző üzemek könyvelésében. A vállalkozó ugyanis nem fizet a folyó használatáért, mindaddig, amíg a természeti javak ingyenesek. Amíg a környezeti javaknak nincs áruk, azaz ingyenesek, szennyezésükért és pusztításukért pedig nem büntetik meg a károkozókat, addig számukra költségcsökkentő hatása van, ha egyszerűen rombolják a természeti környezetet. A környezetvédelem eredményessége tehát azon múlik, sikerül-e olyan feltételeket teremteni, amelyek között már nem ingyenesek a környezeti javak, hanem áruk van, amely kifejezi az elhasználásukból vagy szennyezésükből eredő társadalmi költségeket; illetve: sikerül-e olyan feltételeket teremteni, amelyek között már nem maradnak büntetlenül a környezetromboló tevékenységek. A környezet épségének biztosítása tehát elsősorban politikai feladat, amelyet egy-egy ország vonatkozásában az államnak kell ellátnia.

Globális környezetvédelem és nemzetközi jogrend

Ezzel el is érkeztünk az első óriási problémához, amelynek a megoldása jelenleg még csak nem is sejthető. Ahhoz a problémához, hogy a globális környezeti javakat — a világóceánokat, az atmoszférát, az ózonréteget stb. — jelenleg

bárki ingyen használhatja és szabadon rombolhatja, mert nem létezik globális világállam, amely kötelező előírásaival és szankcióival meg tudná fékezni a környezetrombolókat. Nemzeti szinten, az egyes országok határain belül már működik valamiféle környezetvédelmi törvényhozás és jogalkalmazás: vannak előírások arra vonatkozólag, hogy az egyes szennyezőanyagokból mennyit szabad kibocsátani, s a rendelkezések megszegőit megbüntetik. Globális szinten azonban semmi efféle nem létezik: ki-ki saját tetszése szerint, egyéni érdekeit követve annyi szén-dioxidot, klór és fluor tartalmú szénhidrogént, radioaktivitást stb. bocsát a globális természeti környezetbe, amennyit csak akar. Aminek a várható következményeiről a szakemberek meglehetősen vészjósló képet festenek: a légkör szén-dioxid-koncentrációjának növekedése a Föld felmelegedéséhez és klímakatasztrófához fog vezetni, a klór és fluor tartalmú szénhidrogének elpusztítják a légkör ózonrétegét stb. G. Hardin a *Science* című folyóiratban írt cikkében már húsz évvel ezelőtt rámutatott arra, hogy ha a gazdálkodók kizárólag a saját egyéni érdekeiket szem előtt tartva használnak egy véges ökoszisztémát, akkor ez előbb-utóbb elpusztul.

Hardin a közlegelő példáján fejtette ki téziséit. Kizárólag a saját, egyéni hasznára törekedve a legelő valamennyi használója így okoskodik: számomra előnyös, ha a nyájamat megnövelem egy további birkával, mert a haszon ebből a további birkából kizárólag az enyém; az a kár viszont, amely a legelő minőségének romlása következtében lép fel, megoszlik a legelő összes használója között, engem tehát a kárnak csak egy tört része érint. De mindenki így okoskodik, s ezért a végeredmény a túlleltetés és az egész legelő pusztulása. S amíg nincs világállam, amely ellátná a globális környezeti javak védelmét, addig fennáll a veszély, hogy a Föld légköre, az óceánok és az egész bioszféra a közlegelő sorsára jut.

De milyen legyen az a világállam, amely hivatva lenne megvédeni a globális környezeti javakat? Nyilván senki sem vágyik közülünk valamiféle globális ökodiktatúrára, amely Ceasescu Romániájához hasonlóan arra kárhozná alatt-

valóit, hogy a fogyasztás központilag elrendelt korlátozásának eredményeként megfelelő táplálkozás, fűtés és világítás nélkül tengődjenek. A jelenlegi világpolitikai helyzetben nem is valószínű egy globális ökodiktatura létrejötte.

Ennek ellenére felmerülhet a kérdés: nem lehetséges-e, hogy egy ilyen ökodiktatúra szükség van? Nem lehetséges-e, hogy a földi környezet megmentésének egyetlen eszköze egy olyan világállam, amely ökológiai megfontolásoktól vezettetve kötelezően előírja, hogy mennyit és hogyan szabad felhasználni a természeti javakból; amely világméretben egyfajta ökológiai tervgazdálkodást vezet be? Hiszen a szabad piacgazdaság működése mind az egyes kapitalista országokban, mind világméretben óriási károkat tett a természeti környezetben.

A szocialista országok negyven éves tapasztalata alapján elég megbízható választ adhatunk arra a kérdésre, hogy vajon a demokratikus jogállamba ágyazott piacgazdaság vagy a diktatórikus módszerekkel irányított tervgazdaság működése kedvezőbb-e a természeti környezet szempontjából. Igaz, összehasonlító adatok nem állnak rendelkezésünkre arról, hogy a kapitalista vagy a szocialista országokban jobb-e a természeti környezet állapota. Am statisztikai adatok nélkül, a pusztá érzékszerveinkre támaszkodva is megállapíthatjuk, hogy a szocialista országok lakói sokkal szennyezettebb, egészségesebb és veszélyesebb környezetben élnek, mint a nyugati országok polgárai, s ez egyáltalán nem véletlen. hanem szükségszerű következménye a szocialista országok gazdasági és politikai berendezkedésének.

A nyugati, demokratikus országokban a független nyilvánosság csatornáin keresztül többé-kevésbé tisztán és torzítatlanul megfogalmazódhatnak az ökológiai problémák, a környezetrombolás károsultjainak pedig módjukban áll sérelmeikre orvoslást keresni az államnál mint független döntőbírónál, amely elvileg független a károkozótól. A károsultak vagy veszélyeztetettek befolyásolhatják szervezett felépítésükkel a törvényhozást, követelhetik a független bírói apparátustól a környezetvédelmi törvények alkalmazását, s ezekkel az eszközökkel elérhetik, hogy az állam előbb-utóbb megfékezze a környezetromboló tevékenységeket.

Gyökeresen más a helyzet a szocialista országokban. Itt az államnak nem az a funkciója, hogy biztosítsa a tőle elvileg különböző civil társadalom rendjét, sőt, ezekben az országokban voltaképp nincs is független civil társadalom. Az állam — a pártállam — itt a társadalom egész életét és annak minden szektorát irányítja — a gazdaságot, a tudományt, az oktatást, a kultúrát stb. —, s mintegy elnyeli a civil társadalmat. Mivel az állam a gazdasági élet egyetlen valódi szereplője (hiszen ő szabja meg, mit és hogyan termeljenek, s hogyan osszák szét, mire használják fel a megtermelt javakat), ezért a szocializmusban a legfőbb környezetromboló is maga az állam. Itt tehát az államnak arra a bűvészmutatványra kellene képesnek lennie, hogy a saját maga által okozott környezetrombolástól védje meg polgárait: azaz egy olyan perben kellene bírónak lennie, amelyben ő a vádlott és neki kellene betöltenie a vádló szerepét is. Más szóval: a szocialista országokban nincs olyan erő,

amely megvédhetné az állam környezetromboló tevékenységétől az államnak kiszolgáltatott társadalmat.

Az ökológiai világproblémák megoldását tehát nem egy globális ökodiktatura irányában, hanem egy demokratikus nemzetközi jogrend irányában kell keresni, amelynek olyan funkciót kellene betöltenie a világgazdaság vonatkozásában, mint amilyet a nemzeti jogállam tölt be a nemzetgazdaság vagy nemzeti piac vonatkozásában. Ahogy a helyi ökológiai problémák megoldásának legfontosabb feltétele egy működőképes, demokratikus jogállam megléte — minthogy ebben az állampolgárok valóban rá tudják kényszeríteni a gazdaságot megfelelő környezetvédelmi törvények (bírságok, adók, tilalmak stb.) segítségével a környezet kímélésére —, ugyanúgy a globális ökológiai problémák megoldásának is legfontosabb feltétele egy demokratikus, nemzetközi jogrend, amely az egész földi környezet védelmével kapcsolatban tölti be ugyanezt a funkciót.

Itt ismét egy rendkívül súlyos nehézséggel találkozunk magunkat szemben. Egy demokratikus államban az történik, amit a többség helyesnek tart. De számíthatunk-e arra, hogy a többség — az egyes országokon belül és világmé-

tekben egyaránt — azt fogja helyesnek tartani és arra fog törekedni, ami ökológiai szempontból, a globális természeti környezet megóvása szempontjából helyes és kívánatos? Hiszen az ökológiai válság eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy az emberek általában szűklátókörű módon saját érdekeiket követik, nem törődnek cselekedeteik távolabbi következményeivel, ez a szűklátókörű, önző magatartás viszont a globális környezet pusztításához vezet. Az ökológiai ésszerűség például alighanem azt kívánna, hogy az iparilag fejlett országokban drasztikusan csökkenjen az autóközeledés, mert az autók által kibocsátott füstgázok — köztük a széndioxid, a szénhidrogének és a nitrogén-oxidok — veszélyes mértékben hozzájárulnak az erdőpusztuláshoz és az egész Föld klímájának megváltozásához. A józan ész tehát azt kívánna, hogy a forgalom zöme helyeződjék át az utakról a sínekre, hogy személygépkocsik helyett inkább vonattal, villamossal vagy autóbusszal közlekedjünk. Am ezt az átalást mindeközéig meghiúsította az, hogy az emberek többsége ragaszkodik ahhoz a nagyobb kényelemhez, gyorsasághoz, önállósághoz, amit a személygépkocsi nyújt.

Számos más példán is megmutathatjuk, hogy egyéni érdekeink követése, egyéni szükségleteink kielégítése hogyan vezet tömegmértékben súlyos ökológiai károkhöz. Freonokkal — azaz klór- és fluortartalmú szénhidrogénekkel — töltött palackokból illatosító szereket permetezünk magunkra, ami voltaképp kellemes dolog. De vajon arányban áll-e ez a kielégülés azzal az óriási kárral, amit ezek a gázok az atmoszférában okoznak, ahol elpusztítják az ózonréteget? — Hogy több *beefsteak*-et fogyaszthassunk világszerte 2,5 milliárd hektár trópusi őserdőt irtanak ki és alakítanak át évente marhalegelővé. A *beefsteak* természetesen nagyon finom étel, de vajon nem fizetünk-e túl nagy árat érte, ha megfontoljuk, hogy az őserdőkkel együtt rengeteg növény- és állatfaj is kipusztul, ami pótolhatatlan genetikai veszteséget jelent? — Vagy megkérdőjelezhetnénk, hogy érdemes-e a szőlők, a szállodaipar és az idegenforgalom kedvéért teljesen tönkretenni az Alpokat, amely szakemberek előrejelzése szerint az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében rövid időn belül lavináktól, kőgörcögektől és árvizektől sújtott katasztrófaövezetté fog átalakulni.

E példák alapján tehát úgy látszik, hogy a globális ökológiai problémák megoldásához erkölcsi fordulatra, erkölcsi megújulásra van szükség. Pillanatnyilag ugyanis a modern társadalmak sok tekintetben az alkoholistákhoz és kábítószeresekhez hasonlítanak. Mert ahogy a kábítószeresek mindent feláldoznak kétes értékű élvezetekért és kielégülésekért — az önfeledtség, a mámor pillanataiért —, ugyanúgy a modern társadalmak is kétes értékű vagy éppen felesleges javak és kielégülések kedvéért áldoznak fel alapvető fontosságú javakat azzal, hogy jövőtehetetlen károkat okoznak a természeti környezetnek és ezzel saját maguknak.

Erkölcsi követelmények egy hedonista világban

De vajon miféle erkölcsi fordulatra van szükség? Mi az oka annak, hogy a modern társadalmak narkomániások módjára viselkednek? Nyilván nem mondhatjuk, hogy az e társadalmakat alkotó egyének többsége narkomániás, bár való igaz, hogy Keleten és Nyugaton egyaránt szépen növekszik a különféle kábítószeresek rabjainak száma. Van azonban a normális többség ethoszában valami, ami véleményem szerint kísértetiesen hasonlít a narkósok ethoszára, és pedig az önfelegedés, az önuralom, a lemondás kategorikus elutasítása, az önmegvalósításnak legfőbb értéké nyilvánítása, ahol az önmegvalósítás a minden kritika nélkül tudomásul vett szükségletek legteljesebb kielégítését jelenti. Nem kell különösebben élesszemű megfigyelőnek lennünk ahhoz, hogy észrevegyük: élvezetelvé, hedonista világban élünk; társadalmaink elvhajász emberekkel állnak, akiknek bálványja a jólét, a kényelem, a különféle élvezetek és szórakozások. Ez fejeződik ki napjaink világméretű szexuális forradalmában, amelynek lényege — némi egyszerűsítéssel — abban áll, hogy a szexualitás felszabadul minden erkölcsi irányítás alól és átalakul sporttá, élvezetszerző szabadidő-tevékenységgé. Ez fejeződik ki az engedékeny szülői magatartás, az úgynevezett permisszív nevelés térhódításában, amelynek az a jellemzője, hogy a szülők egyáltalán nem fegyelmezik a gyermekeket, semmit sem követelnek tőlük, és nem készítetik erőfeszítésekre, ami a legjobb módszer arra, hogy a gyer-

mekből hedonistát neveljenek. És világunk hedonista jellege nyilvánul meg az ifjúság, az ifjúkor bálványozásában is, aminek az a nyilvánvaló magyarázata, hogy az ember ifjúkorában alkalmas és képes leginkább az élvezetekre. Természetesen nem azt akarom mondani, hogy ami az életben kellemes, örömszerző és élvezetes, az feltétlenül és mindig rossz. De a modern ipari társadalmak mintha elfeledkeztek volna egy alapvető igazságról; arról, hogy a kellemes és az élvezetes nem mindig jó és helyes; hogy vannak erkölcsi kötelességek is a világon. Pedig az emberiség nagy erkölcsi tanítói — Mózesről és Szókratészről kezdve Jézuson és Buddhán át egészen Immanuel Kantig — mind azt tanították, hogy a jónak és a rossznak a mércéje nem a kellemesség és élvezetesség, hanem hogy az erkölcsi jó — ha tetszik Isten akarata vagy a kategorikus imperatívusz — olyan kötelezettséget ró ránk, amelyet lemondás és áldozatok árán is teljesíteniünk kell.

Vajon hogyan tudott uralkodóvá válni az újkorban ez az antropológiai nyilvánvalóan téves etikai álláspont? Hogyan tudta az újkori ember meggyőzni magát arról, hogy ami kellemes és élvezetes, az egyben jó és helyes is? És hogyan tudta száműzni gondolkodásából azt a nyilvánvaló igazságot, hogy erkölcsi élet, erkölcsi személyiség nem lehetséges önuralom, önfegyelem, lemondás és aszkézis nélkül?

Három nagy újkori eszméramlatra szeretnék rámutatni, amelyek a maguk módján mind azt tanították: lehet olyan társadalmat teremteni, amelyben megszűnik az ellentét a kellemes és a jó között, amelyben tehát nem lesz többé szükség önuralomra, lemondásra és aszkézisre.

Az első a tudományos és technikai haladás ideológiája, amelynek programját Bacon és Descartes hirdette meg az újkor hajnalán. E mozgalom profétái azt ígérték, hogy a tudomány és a technika haladása meghozza majd az emberiség számára a természet feletti uralmat, ez pedig kiküszöböli az emberek életéből a szenvedés legtöbb forrását: a szegénységet, a nélkülözést, a betegségeket, a lélekölő robotot, sőt, az emberek közti viszálykodást és ellentéteket is. Hiszen az emberek közötti ellentét oka legtöbbször a szűkös javakon való osztozkodás kényszere, ha viszont megszűnik az inség és a nyomor, akkor meg fognak szűnni az ellentétek is. A tudományos és technikai haladás ideológiájának tehát kezdettől fogva volt némi vallásos színezete is. A bűnbeesés miatt Isten átokkal sújtotta ugyan az emberiséget — «átkozott lesz a föld miattad; fáradsággal szerzed meg rajta táplálékodat étled minden napján; tövist és bojtortjánt terem számodra» (Ter 3,7-18) —, de ez az átok a mesterségek és a tudományok haladása által orvosolható lesz, mondta Bacon. Sőt, egyes követői azt állították: ez a fejlődés valósággal le fogja hozni a földre a mennyet és olyan eldorádót teremti, amelyben nem lesz szükség erkölcsi erőfeszítésre.

A második nagy újkori eszméramlat, amelyet itt szemügyre kell vennünk, a liberalizmus. A maga módján ez is sokat ártott annak a jónak antropológiai és etikai felfogásának, amely szerint az önuralom, az önfegyelem és az erkölcsi erőfeszítés nélkülözhetetlen feltétele minden emberi egyén és emberi társadalom erkölcsi egészségének. A liberális társadalomfilozófia alaptétele ugyanis így hangzik: nem baj, ha az emberek irigyek, kapzsiak, önzők, fősvények és haszonlesők, a szabadversenyes piac jóvoltából ezek az alantas indulatok csodálatos átváltozáson mennek keresztül, és végeredményben a köz javát szolgálják. Ahogy Mandeville klasszikus tömörséggel megfogalmazta: *private vices, public benefits* — az egyéni bűnök előnyösek a társadalom számára. De ami Mandeville-nél *A méhek meséjében* még csak ironikus példázat a polgári társadalom erkölcséről, az Adam Smithnél a láthatatlan kéz metaforájában az egész társadalom- és gazdaságfilozófia alappillére lesz: miközben a gazdasági élet szereplői a szabad piacon valamennyien csak természetes önzésüket és kapzsiságukat követik, egy *láthatatlan kéz* — a piac logikája — úgy vezeti őket, hogy tudtukon és akarataikon kívül mégis mindnyájan a közjót szolgálják. Ez a tan végzetes hatást gyakorolt az újkori uralkodó ethoszára. Míg az ókor és a középkor mértékadó etikái — így a platonizmus, az arisztotelizmus, a stoicizmus és a kereszténység — szinte kivétel nélkül mind aszketikus etikák voltak, amennyiben az erkölcsi tökéletesség elérése szempontjából nagy súlyt helyeztek az erkölcsi erőfeszítésre,

az aszkézisre, addig a *láthatatlan kéz* doktrínája megfosztotta hiteltől az egész aszketikus hagyományt. Ami korábban bűnnek számított — fősvénység, kapzsiság, torkosság, irigység stb. —, az most szalonképes dologgá vált, mint a gazdasági fejlődés mozgatórugója. A jónak antropológiai és etikai gondolkodás alapigazsága pedig — nevezetesen: hogy erkölcsi erőfeszítés, aszkézis nélkül nincs emberi kultúra — a történelem lomtárába került mint esetleges, elavult történelmi képződmény, egy testellenes, a túlvilágra tekintő életidegen kultúra terméke.

A harmadik nagy újkori eszméramlat, amely súlyos csapást mért a jónak etikai felfogásra és ezáltal az újkori társadalmak ethoszára, a marxizmus. Marx természetesen nem osztotta a liberális közgazdászoknak a kapitalista piaccal kapcsolatos illúzióit. Hasonló illúziói voltak viszont a kommunizmussal kapcsolatban. Azt képzelte: a kommunizmusban valóban egybe fog esni az egyéni érdek és a közérdek; ami az egyén számára kellemes és élvezetes lesz, az a társadalom számára is jó lesz, s ezért a kommunizmusban nem lesz szükség önuralomra, önfegyelemre, erkölcsi erőfeszítésre.

A Német ideológiában így ír erről: «A kommunisták egyáltalán nem prédikálnak morált... nem állítják az emberek elé a morális követelményt: szeressétek egymást, ne legyetek egoisták stb.», hanem azt vallják, hogy «ha a jól felfogott érdek az elve minden morálnak, akkor az a feladat, hogy az ember magánérdeke egybeessen az emberi érdekekkel».

Ehhez a fiatalkori gondolatához Marx élete végéig ragaszkodott. Érett korában sem mondta soha, hogy az embereknek meg kell tisztulniuk irracionális szenvedélyeiktől — vagy ha tetszik: bűnös kívánságaiktól —, hanem azt gondolta: bármilyenek lesznek is az emberek kívánságai, azok a kommunizmusban teljesülni fognak. Mert az osztály nélküli társadalomban már semmi gátja sem lesz a termelőerők fejlődésének, ennél fogva a társadalmi gazdagság minden forrása teljes bőségben fog buzogni, s ekkor a társadalom majd zászljára írhatja a nagyszerű jelszót: «Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint!».

Aszketikus magatartásra van szükség

Az eddigiekben többször céloztam már az önuralom, az önfegyelem, az erkölcsi erőfeszítés és az aszkézis szükségességére. Most nagyon röviden megpróbálom kifejteni, mit értek ezeken. Az emberiség ősi tapasztalata — amit valamilyen módon minden filozófia és vallás kifejez —, hogy az emberben van valami meg hasonlottság, valami belső ellentmondás, amellyel meg kell küzdenie. Amit az ember spontánul kíván, ami kellemes és élvezetes számára, az nem mindig jó és helyes; és megfordítva: ami jó és helyes, az nem mindig kellemes és élvezetes. Ezt az alapelvényt fejezik ki a különféle dualista világnézetek.

Legyen szó akár a test és a lélek ellentétéről, miként a hinduizmusban vagy a régi görög filozófiában; vagy az anyag és a szellem ellentétéről, mint a gnosztikusoknál; vagy a jang és a jin ellentétéről, mint a kínai filozófiában; vagy a jó és a rossz ősprincipiumának küzdelméről, mint az ókori perzsa vallásban; vagy a gyönyörrel és a realitással (*Lustprinzip és Realitätsprinzip*) ellentétéről, mint a freudi pszichológiában — a dualista világnézetek a maguk sajátos nyelvén mind az emberi lét belső ellentmondasságát fejezik ki. Ezt a meg hasonlottságot a keresztény hagyomány az eredendő vagy áteredő bűn következményének tartja: az eredendő bűn következtében értelmünk elhomályosult, akaratunk rosszra hajlott, és csak nehézségek, belső küzdelmek árán tudjuk tenni a jót.

Nem foglalkozhatunk itt azzal a kérdéssel, hogy e világnézetek közül filozófiai, metafizikai értelemben melyik igaz. Csak egy nagyon egyszerű, de alapvető igazságot szögeznék le mint a különböző népek és kultúrák közös felismerését. Ez az igazság így hangzik: hogy erkölcsileg mi jó és helyes, azt nem mi döntjük el önkényesen, azon az alapon, hogy mi kellemes és élvezetes számunkra; ellenkezőleg: az erkölcsi értékek és normák objektívek, azaz akkor is engedelmeskednünk kell nekik, ha ez lemondást, áldozatot követel tőlünk. Az aszkézis pedig nem önsanvargatás, hanem — a görög szó eredeti jelentésének megfelelően — gyakorlás, az önfegy-

lemnek, az önuralomnak, az áldozatkészségnek a gyakorlása, ami nélkülözhetetlen ahhoz, hogy felszabaduljunk irracionális, önző szenvedélyeink uralma alól, és szabadabbá váljunk arra, hogy a jót cselekedjünk.

Hogy erkölcsi nagyság, valódi emberi élet nem képzelhető el a lemondás gyakorlása vagyis aszkézis nélkül, az évezredek át magától értődő volt az emberiség számára. Az úgynevezett « primitív » népek beavatási szertartásai során az ifjúnak ma is azt kell bizonyítania, hogy képes uralkodni spontán szükségletein és reakcióin, s csak a próbát kiállva lehet teljes jogú tagja a törzsnek. A vallásos hindu számára az igazi emberi léthez vezető út a testi szükségletek és hajlamok legyőzése, elsősorban a bűjt gyakorlata által. Mahatma Gandhi — aki egész életén át gyakorolta a bűjtöt — azon a véleményen volt, hogy az emberi erkölcsi-ség legmagasabb foka, a *satyagraha* — az igazsághoz és igazságosságához való feltétlen, de erőszakmentes ragaszkodás — egyáltalán nem érhető el az önfegyelem belső és külső gyakorlata nélkül. A régi rómaiak azt tartották: városok legvőzöjénél erősebb az, aki önmagát győzi le — *fortior est qui se, quam qui fortissima moenia vincit*. A názáreti Jézus pedig tanítványai legfontosabb feladatáknak jelölte meg az önmegtágadást: « Ha valaki követni akar, tagadja meg magát, vegye föl keresztjét és kövessen ».

Mit mondhatunk mindezek alapján a technikai civilizáció problémáiról? Abból az észrevételből indultunk ki, hogy a modern társadalmak a kábitószeresekhez hasonlóan kétes értékű vagy épp felesleges javak és kielégülések kedvéért áldoznak fel létfontosságú javakat. És miként a szenvedélybetegnek csak akkor gyógyulhatnak meg, ha vissza tudják szerezni az uralmat önmaguk felett, a modern ipari társadalmaknak és a bennük élő embereknek is meg kell tanulniuk az önuralmat, az önfegyelmet és az aszkézist. Azaz: képesnek kell lenniük arra, hogy lemondjanak olyan dolgokról, amelyek technikailag és gazdaságilag lehetségesek, mondjuk, egy atomerőműről, egy vízelépcsőről vagy hetente néhány adag *beefsteak*-ről. Vagyis meg kell barátkozniuk a technikai és gazdasági önkorlátozással, a termelői és fogyasztói aszkézissal. Ennek számos jótékony következménye lenne. Először is a technikai és gazdasági önkorlátozás — ami természetesen nem elsősorban a szegény, hanem a gazdag országok és rétegek erkölcsi feladata — csökkentené a környezetszennyezést, és természetrombolást. Ezenkívül jótékony hatást fejtene ki azokra az egyénekre is, akik az önfegyelmet, az aszkézist gyakorolják. Az ipari társadalmak egyik fő problémája ugyanis az, hogy a bennük élő emberek nem látják világosan az őket fenyegető veszélyeket, és vagy egyáltalán nem keresik vagy rossz helyen keresik a bajok megoldásait. Ami érthető is, hiszen akik szenvedélyeik és indulataik uralma alatt állnak, azok nem tudnak világosan gondolkodni, márpedig a modern társadalmak többnyire ilyen emberekből állnak. Nos, az önuralom, az aszkézis elősegítené a világos gondolkodást, mert az erkölcsi öntisztulás egyik gyümölcse épp a világos, elfogulatlan gondolkodás.

És attól sem kellene tartanunk, hogy a tudatos önfegyelem és aszkézis boldogtalanná tenné azokat, akik vállalkoznak rá. Hiszen nem az élvezetek mértéktelen hajszolása, nem az ösztönös indulatok gátlástalan kielétele vezet az ember felszabadulásához, hanem az élet javainak okos felhasználása, a *mértékletesség*. A mértékletesség — *temperantia* — a klasszikus etikában a négy sarkalatos erény egyike volt (a bölcsesség, az igazságosság és a lelkierő mellett), amely azonban nem velünk született adottság, hanem csak állandó gyakorlással sajátítható el. A fogyasztói javak széles választéka kétségkívül esélyt ad az emberi önmegvalósításra, de semmiképpen sem öncél vagy abszolút, végső érték. A fogyasztói javak emberileg csak akkor válnak értékékké, ha mértékkel, azaz bizonyos distanciával, szabadon és méltó célok érdekében használjuk őket.

Vajon van-e esély arra, hogy az ipari társadalmak felismerjék uralkodó ethoszuk egyoldalúságát és helyesbítsék azt? Van-e esély arra, hogy az aszkézis gondolata tömegeket mozgósítson? Mi tagadás, már a kérdés is utópisztikusan cseng. Vagy talán mégsem egészen? Hiszen világszerte vannak már olyan csoportok, kisebb mozgalmak, melyeknek tagjai életük egyszerűsítésére és fogyasztásuk korlátozására töreksenek, mégpedig rendszerint két oknál fogva. Egy-

részt ezzel kívánnak hozzájárulni a környezet védelméhez, másrészt így akarják elősegíteni a javak igazságosabb elosztását a szegény és a gazdag országok, Észak és Dél között. Mindkét motívum dicséretes és tiszteletre méltó. De e mozgalmak még hódítóbbá és vonzóbbá válhatnak, ha tagjaik és kívülállók is belátnák, hogy nemcsak e praktikus megfontolások miatt van szükség aszkézisre, hanem azért is, mert emberi méltóság és szabadság, erkölcsi egzisztencia nem lehetséges aszkézis, a lemondás önként vállalt gyakorlása nélkül.

Keresztények felelőssége

Különleges felelősségük van ezzel kapcsolatban épp a keresztényeknek. Hiszen a kereszténységnek sajátos tanítása van az aszkézisről; sőt, a kereszténység csodálatos asketikus hagyománnyal büszkélkedhet. Ám e hagyomány olyan kincs, amely jelenleg ott porosodik valahol az egyház épületeiben, felrejtve és elfelejtve, s jóformán semmilyen hatást nem gyakorol a világra. Nem lehetséges-e, hogy nekünk, mai keresztényeknek épp az az egyik legfontosabb feladatunk, hogy ismét felfedezzük és életünkbe beépítsük ezt a hagyományt? Nem lehetséges-e, hogy esetleg épp ezzel járulunk hozzá leginkább az ökológiai válság megoldásához, ahhoz az erkölcsi fordulathoz, amelyre ma elengedhetlenül szükség van?

De mi az aszkézis, most már a szó keresztény értelmében? Tudatos törekvés arra, hogy tervszerű igyekezettel, módszeres gyakorlással egyre nagyobb teret engedjünk életünkben az isteni kegyelemnek, az isteni életnek; hogy a lelki életben előrehaladva, a hitben, a reményben és a szeretetben erősödve egyre inkább Istent és Istennel éljünk. Vagyis az aszkézis azt jelenti, hogy önmagunkról megfedkezve Istent szeretjük, neki engedelmeskedünk és neki szolgálunk. Aminek az a másik oldala, hogy meghalunk a világnak, a világ javai viszonylagossá, másodlagossá válnak számunkra, mert az igazi beteljesülést az Istennel való közvetlen kapcsolattól várjuk, amit hitünk szerint halálunk után, az örökkévalóságban nyerünk el teljes mértékben. Aszkézisre tehát azért van szükség, hogy betöltsük rendeltetésünket, mert — miképp a katekizmusból megtanulhattuk — az ember arra van teremtve, hogy Istent, a mi Urunkat dicsérje, tisztelje és szolgáljon neki, és ezáltal lelkét üdvözítse.

Rendeltetésünk betöltése azonban egyáltalán nem könnyű feladat, az Istenhez vezető út valóban keskeny út, ahogy az evangélium józan realizmussal tanítja. Mert az ember, bár Istentől él, mégis csak nagy fáradsággal képes kapcsolatba kerülni Vele, sőt, ellenkezést érez magában, vagy akár minden kifogást megragad, hogy kikerülje Ot.

Ez az ellenkezés a rendeltetésünkkel szemben, ez a szembeszegülés Istennel megmutatkozik a világ dolgaihoz való viszonyunk terén is. « Magadnak teremtetett minket, Urunk, és nyugtalan a szívünk, amíg meg nem nyugszik benned » — mondja Szent Ágoston. Azaz: mivel az ember az Istennel való kapcsolatra teremtetett, az abszolút valóságra, az abszolút igazságra, jóságra és szentségre van ráirányítva vagy rárendelve, ezért semmiféle evilági létező nem lehet számára abszolút érték, amely teljesen kielégíthetné, amelynél végleg megállhatna és megpihenhetne. Az ember tehát transzcendálja az evilági, véges, egyedi létezőket, távolságot tart velük szemben, főlegük emelkedik, függetlené válik tőlük. Ez a Szent Ignác-i indifferencia.

« Szükséges tehát, hogy közömbössé tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben... ugyanígy, hogy a magunk részéről ne akarjuk inkább az egészséget, mint a betegséget, a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszút életet, mint a rövidet, és következetesen így minden másban; egyedül azt kívánva és választva, ami jobban elvezet bennünket a célba, amire teremtetve vagyunk. »

Am az élet hétköznapi valóságában egyáltalán nem könnyű megvalósítani a véges, egyedi létezők iránti közömbösséget és az Isten végtelenségére való nyitottságot, ráirányultságot. Lépten-nyomon rabjává válunk valami végesnek; bálványunkká tesszük az egyedi, konkrét valóságokat, amelyeket meg tudunk ragadni. Nem hagyjuk magunkat elkergetni

— azaz Isten által továbbvezetni — arról a helyről, ahol megtelepedtünk; nyárspolgárivá válunk, életünk nevetséges banalitásait fontos, nagyjelentőségű dolgoknak érezzük. Nem hagyjuk, hogy bármit is elvegyenek tőlünk, képtelenek vagyunk bármit feláldozni; nem vagyunk hajlandók arra, hogy a kicsit vagy kisszerűt valóban kicsinek és kisszerűnek, a mulandót valóban mulandónak tekintsük. A véges valóságok iránti közömbösség és az Istenre való nyitottság tehát valami titokzatos ellenállásba ütközik bennünk, ha pedig le akarjuk küzdeni ezt az ellenállást, akkor fájdalmat érzünk: mintha a halálunk lenne annak a véges valóságnak az elvesztése, amelyről le kell mondanunk. Ezzel elérkeztünk a bűn titkához: bár Isten a legfőbb jó, és a vele való közvetlen kapcsolat elnyerése az igazi rendeltetésünk, mi szembe-szegülünk ezzel, és bűnös egoizmussal magunkba zárkózunk. Ennek az egoizmusnak a leküzdése fájdalmas dolog: olyasmí, mintha még életünkben folyton meg kellene halnunk. A véges valóságok iránti közömbösség és az Istenre való nyitottság kialakítása azért nehéz és fájdalmas, mert ez ellen mindig tiltakozik bennünk valami, amit nélkülözhetetlennek, legigazibb lényegünkhöz tartozónak vélünk. Újból és újból az a benyomásunk, hogy csak ennek vagy annak a véges valóságnak a birtoklásával lehetünk boldogok, csak általuk valósíthatjuk meg magunkat. Mindig azonosulunk valami meghatározott, véges valósággal, amit nem akarunk transzcendálni, azaz feladni vagy lemondani róla. Természetesen egyénenként nagyon különbözőek lehetnek azok a javak, amelyekhez makacsul ragaszkodunk. De legyen szó kényelemről, biztonságról, élvezetekről, szakmai érvényesülésről, sikerről, hírnévről, rangról vagy bármi efféléről, egy bizonyos: mindig ki vagyunk téve annak a kísértésnek, hogy ilyen és ehhez hasonló véges valóságok bálvánnyá váljanak számunkra.

Amit az imént elmondtam az ember veszélyeztetettségéről, az tulajdonképpen magának az emberi létállapotnak, a *condition humaine*-nek velejárója, s ezért minden történelmi korban egy formán érvényes az emberre. A mi korunk embere azonban még fokozottabb mértékben ki van téve mindazoknak a kísértéseknek, amelyekről beszéltem, mégpedig azon egyszerű oknál fogva, hogy a szekularizáció következtében mind Keleten, mind Nyugaton az ateista, materialista kultúra vált uralkodóvá. E kultúra értékrendje, világ- és emberfelfogása pedig — materializmusa miatt — megnehezíti a benne élő egyének számára, hogy igazi rendeltetésüket felismerjék, és annak megfelelően éljenek. Mindez vonatkozik ránk, mai keresztényekre is, hiszen illúzió lenne azt képzelni, hogy könnyedén ki tudjuk vonni magunkat korunk hatása alól.

Ezzel kapcsolatban szeretnék rámutatni néhány jelenségre, amelyek kereszténységünk, egyházi életünk gyengeségét, vérszegénységét jelzik. Egyházzociológusok vizsgálatai szerint mind Nyugat-, mind Kelet- és Közép-Európában továbbtart az elkeresztényetlenedés folyamata, egyre nagyobb nehézségekbe ütközik a keresztény hit továbbadása az új nemzedékeknek. Visszaesést mutat a vallásgyakorlás, csökken az istentiszteletek látogatottsága és a szentségekhez járulók száma. Ugyancsak csökken az új nemzedékeken be-

lül az egyházakhoz tartozók számaránya, az egyháztagek körében pedig növekszik a vallási tudatlanság, a hittani és erkölcsi kérdésekben való tájékozatlanság. A vallástól való elszakadás több lépésben következik be. Miután a hit elveszti központi helyét az életben, bizonyos szokások — keresztesztelő, elsőáldozás, egyházi esküvő és temetés — még elég sokáig megmaradnak, de aztán előbb-utóbb ezeket az immár üressé vált formákat is levetik. Az egyházon belül maradók vallási élete pedig egyre provinciálisabbá válik. Egyre kevésbé világos, hogy mi köze van a vallásosságnak személyes életünk nagy egzisztenciális kérdéseivel és korunk nagy társadalmi problémáival. A vallásosság, az egyházhöz tartozás egyfajta hobbyvá, szabadidő-tevékenységgé válik, aminek jóformán egyáltalán nincsenek következményei az élet egyéb területein. A jelek szerint sikeresen és maradéktalanul megvalósult a felvilágosodás programja, hogy a vallásnak magánügyvé kell válnia. Hogy a vallási értékek mennyit veszítettek vonzóerejükből, s mennyire elfoglalták helyüket a szekularizált, fogyasztói kultúra értékei, a siker, az életöröm, az élvezetek és az önmegvalósítás, azt mindezek mellett mutatja még a papi és szerzetesi hivatások számának megfogyatkozása is, ami szinte az egész első és második világra jellemző. Itt és most akarunk mindent élvezni, mit sem törődve azzal, mi lesz később, esetleg a másvilágon.

Az imént arról beszéltem, hogy az ökológiai válság megoldásához erkölcsi fordulatra van szükség. Ehhez hozzátartozik, hogy nekünk, keresztényeknek is felül kell vizsgálnunk az életünket. Meg kell kérdeznünk magunktól, nem kerülünk-e öntudatlanul a szekularizálódott világ hatása alá, nem vettük-e át a világ értékrendjét, és nem tartjuk-e Isten szereteténél és az Ő szolgálatánál fontosabbnak a sikert, az érvényesülést, saját biztonságunkat, jólétünket, kényelmünket és élvezeteinket. És meg kell kérdeznünk magunktól, készek vagyunk-e azokra az áldozatokra, amelyek nélkül az ökológiai válság — úgy látszik — nem oldható meg.

Miféle áldozatokról van itt szó? Ilyen áldozat, először is, személyes vagy családi fogyasztásunk korlátozása, életünk egyszerűbbé tétele, s ez korántsem könnyű feladat. Másodszor, áldozattal jár már az is, ha egyszerűen figyelmet szentelünk ennek a kérdéskörnek, szembenézünk a nehézségekkel, és részt veszünk politikai erőfeszítésekben, amelyek ökológiai problémák megoldására irányulnak. A politikai tevékenység fárasztó és időrabló dolog, s ma, amikor az idő oly drága kincs, egyáltalán nem könnyű időt szentelni bizonytalan kimenetelű politikai próbálkozásokra. S végül, vállalnunk kell, hogy eközben konfliktusokba keveredünk, összeütközésbe kerülünk különféle érdekcsoportokkal, ami akár egzisztenciális veszéllyel is járhat. Gondoljunk csak arra, hogy Dél-Amerikában halálbrigádok sok esetben egyszerűen megölik az őserdők kiirtása ellen tiltakozókat.

De ha valóban hisszük, hogy Isten több, mint a világ, és hogy valóban a Vele való kapcsolatra vagyunk teremtve, akkor képesek lehetünk ezekre az áldozatokra, annak az evangéliumi tanításnak az erejében, hogy aki meg akarja menteni életét, elveszti, aki pedig elveszti Jézusért és az evangéliumért, az megmenti életét.

Mindenkinek a maga helyén vannak kötelességei és bármilyen kicsinyek legyenek azok, fontos, hogy jól végezzük őket.

Gondozzuk a haza szent tüzeit nemzedékről nemzedékre és próbáljuk azt meggyarapítani. A múltból így lesz jelen, a jelenből pedig jövő.

Amikor az egész világ harcban áll, s az ember magába száll, egész kicsiny lesz és meglátja, hogy minden e világon múlandó, és hogy a hitnek ereje mennyire az egyedüli, amely átsegíthet egy ilyen nehéz korban.

(Teleki Pál)

HIT ÉS VALLÁS A CSERKÉSZETBEN

A Külföldi Magyar Cserkészszövetség 1990 nyarán Ausztriában tisztképzőtábor rendezett a Kárpát-medencéből jövő cserkészvezetők s néhány nyugaton élő vezető részére. A tábor előtt minden résztvevőnek több írásbeli feladatot kellett elkészítenie. A második feladat témája így szólt: „Milyen lehetőséget nyújt(hat) a cserkészzet az Istenhez vezető út keresésében? Miben segítheti a cserkészzet az egyházi vallásos nevelő munkát?”

Tekintve, hogy a téma mind a most induló cserkészszövetségekben, mind a Külföldi Magyar Cserkészszövetségben komoly figyelmet érdemel, az alábbiakban a beérkezett dolgozatokból közlünk néhány szemelvényt. Az első szerzője Németországban, a másodiké az Amerikai Egyesült Államokban, a többi azonban Magyarországon él. (Szerk.)

Barcsay András, 88. cscs. (Németország)

A cserkészzet egy új, egyedülálló életformát nyújt, mely elősegítheti, megkönnyebbítheti egy vallásos keresztény ember hitéletét. Egy idő után a cserkész megérzi, hogy értékes csoportba került, melynek közös célja az embertársak jó szolgálata és az Istenben való hit fejlesztése.

Már magában az, hogy a vezetők s az egész csoport jó példát mutat a gyerekeknek, szinte észrevétlenül (akaratlanul) olyan hatást gyakorolhat rá, mely végül a gyereket egy új életformához vezeti, mellyel esetleg családjában, addigi környezetében, nem is találhatott. A cserkész ezt az életformát választja, és erre tesz önkéntesen fogadalmat.

A cserkészzet nem egyszerűen egy hittanóra, melyen a gyerek hetente kétszer részt vesz. Nem arról van szó, hogy a gyerekek a szobában ülnek és beszélgetnek a hitről anélkül, hogy az saját életükre vonatkoztatva közelítenék meg. A cserkészzetben nem csak egy hiánypótlásról van szó, hanem arról, hogy a fiatal nagyon sok segítséget kap ahhoz, hogy kialakíthasson egy megfelelő életmódot. S erre az útmutatásra mindenkinek nagy szüksége van az élet elején. Minden próba a Biblia tanításán alapszik. S a vezetők, akik hitben már erősebbek, tapasztaltabbak, ezt ezen az úton átadhatják a rájuk bízotaknak.

„Learning by doing” (játszva tanulni). Ez nem csak a gyakorlati készségre vonatkozik, hanem — s elsősorban — az emberebb ember életmódjára. A cserkészzet főcélja: önállóságra nevelni keresztény alapokon. Ezt a célt játékos, gyakorlati és ügyességfejlesztő módszerekkel éri el. Ráadásul eközben a cserkészek megszeretik és értékelni tudják Isten teremtményeit s a természet szépségét. Ilyen mód-

szerek ritkán fordulnak elő egyházi nevelési szisztémákban. Ezeket a cserkészzet, melynek kitűzött céljai tulajdonképpen azonosak, kiegészíti egy szerintem majdnem ideális módszerrel. A gyakorlati részen túl vannak elméleti részek is a cserkészzetben, mint például az esti viták, beszélgetések azokról a témákról, melyek a cserkész életét, vallását, beállítottságát és viselkedését érintik.

Két különösen fontos pontot szeretnék még megemlíteni, amelyek megvilágítják a cserkészzet jó hatását a vallási életre: A cserkésztestvér törvény tíz pontjára alapuló életmód hasonlít a vallásos életmódra abban az értelemben, hogy mindkét esetben nem az ember maga szabja meg kénye-kedve szerint viselkedésének szabályait, hanem szabadon választ egy őt túlhaladó életrendet és elfogadja annak mély értelmét.

Szentkirályi Endre, Cleveland (USA)

A cserkészzet lehetőséget nyújt az Istenhez vezető út kereséséhez a természetben keresztül. „Szabadba fiúk!” — szól a cserkészindulónak második versszaka; a cserkészgyűlés, amikor csak lehet, kint a szabadban történik, és a tábor természetesen mindig kint a természetben van.

Az Istenhez vezető út elsősorban a természeti csodákra hívja fel a cserkészek figyelmét. Kint a szabadban észreveszi a növényvilágot, legyen az szép fenyő, mezei liliom, erős, büszke tölgy, erdei gomba vagy virágzó vadalmafa. Látja az állatvilág csodáit, akár a hangyaboly nyüzsgését, a madárfióka kikelését, a hódpalota és hódgát építőművészetét, akár az őz vagy a mosómedve nyomát. Látja a cserkész a napsütést és a felhős eget, a hegyek, völgyek, patakok s folyók szépségét. Viharban látja Isten fenségét; nehéz természeti körülmények között, pl. vihar, eső stb., rájön a cserkész nem csak az együttműködés szükségére, hanem arra is, hogy mennyire az isteni kegyelemre szorul.

A természetben lévő működés nem csak a csodákra hívja fel figyelmét, hanem az ottlévő csend elősegíti az Isten keresését. A természetben a cserkész eltávolodik a gyors városi élettől, a városi zajtól. Nincsen annyira időhöz kötve és ezzel több ideje van gondolkodni, több alkalma van magába mélyedni. Az éjjeli őrség kitűnő alkalmat nyújt nem csak mások segítésére, mivel a cserkész vigyáz a biztonságra, amíg a tábor többi része alszik, hanem alkalmat nyújt az imára, gondolkodásra is. Ilyenkor rá van kényszerítve, hogy hallgasson lelkiismeretére, hisz a csend nem beszél vissza, s nincs tévesztő hang. Az embernek csupán a lelkiismerete hallatszik.

Az egyház vallásos nevelőmunkájának elősegíté-

sében a cserkészzet fontos szerepet tölt be. A nevelés annyiban sikeres, amennyiben a cserkész vezetőjében a megtettesült cserkész törvényt látja. Teleki Pál azt mondta, hogy a vezetés elsősorban példa, és ez sehol se igazabb, mint a nevelésnél. A cserkész vezetőjében olyan példaképet lát, aki nem csak buzgón részt vesz a vasárnapi szentmisén, istentiszteleten, hanem étkezés előtt és után, sőt reggel és este saját szavaival nyíltan imádkozik. Olyan személyt lát a cserkész, aki embertársaival szeretettel bánt. A vezető olyan példakép, aki önkéntesen feláldozza a maga kényelmét, hogy másokon segítsen. Ő olyan valaki, aki kötelességeit teljesíti. A cserkész előtt ott egy személy, aki következetesen harcol a rosszal: nem engedi táborában a szeszes italt vagy az embertelen bánásmódot. Viszont amennyire harcol a rossz ellen, annyira örül a jónak: megdicséri, ha valaki kimagaslóan jól tesz és elősegíti a tiszta, emberséges viselkedést.

De nemcsak a személyektől függ a nevelés; a cserkészzet alátámasztja a vallásos nevelő munkát azzal, hogy napirendjének minden része nevel és önmagára serkent. Az ébresztő kürt és a napostiszt arra serkenti a cserkészt, hogy gyorsan keljen fel és ne húzza az időt. Ha a cserkész étkezik, megtanulja, hogy addig nem kapunk másodszor, amíg mindenki nem evett; önfegyelemre és mások megtisztelésére tanítja. A konyhás és szolgálatos őrsöt arra neveli a cserkész, hogy teljesíteni kell a kötelességet a közösség érdekében. Még a nap végén a tábortűznél is folyik a nevelés. A mulatságos részen arra nevelik a cserkészt, hogy csak ízléses mókákat mutasson be. A másik részen pedig jönnek a „parancsnoki pillanatok”, az a kis történet, mese vagy a nap eseményeinek áttekintése, amiben a parancsnok jóra serkenti cserkészzeit.

Igy a cserkészzet a nap kezdetétől egészen a végéig nevel.

Dr. Tóth László, Nagyszakoly

Magyarországon az elmúlt 43 év elnyomó, magát szocialistának nevező rezsimje igyekezett az ideje alatt felnövő generációk lelkéből kitörölni az Istenképet. Mint minden, az emberi kisszerűsége, jellemgyengesége épülő, elnyomó rendszer, legerősebb ellenzékét a gondolkodó, lelki életet élő emberekben látta; az előbb-utóbb elkerülhetetlen bukásának okozójaként 2000 éves egyházat, a kereszténységet vélte.

Mindezt a fejét homokba dugó strucc módjára igyekezett tudomást sem venni a vallásról, minden lehető (és lehetetlen) eszközzel gátolni annak terjedését, felnevelni egy olyan ifjúságot, amelynek tudomása sincs az Evangéliumról. Szétverni a csalá-

dokat, kitörölni a gyermekekből a szeretetet mindannyiunk Atyja iránt, és saját szülei, tanárai, az idősebbek iránt.

Perbe fogni, börtönbe vetni a papokat, feloszlatni a szerzetesrendeket, kigúnyolni a vallásukat gyakorlókat. Ha valaki szándékosan kezdte volna elbutítani, s szellemi tespedtségbe, erkölcsi züllésbe taszítani a népet, jobb munkát akkor sem végezhetett volna!

A korábbi, sokat szidott Magyarország helyett létrejött a csonka hazában egy csődtömeg, amely világelső alkoholfogyasztásban, válások számában, öngyilkosságok számában, „előkelő” helyet foglal az emberölések, erőszakos bűncselekmények, az abortuszok számában. Terjed a kábítószerélvezet, a szervezett bűnözés, a fegyverkereskedelem, a prostitúció. Az analfabéták számaránya mintegy 2,5-3-szoros a háború utáninak. A papság előregedett, egy-egy lelkipásztor két-három plebániát is kénytelen ellátni.

Mit tehet az újjászülető cserkészmozgalom ezen szörnyű folyamat megállításáért, a fiatal nemzedékek vallás-erkölcsi nevelése érdekében?

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy milyen módszerekkel kerülhetünk közel a fiatalok lelkéhez. Ezek:

1. Törvények és fogadalom.
2. Cselekedve tanítás.
3. Progresszív program.
4. Az őrsi rendszer.

Törvényünk ismerete és állandó betartása legyen a cserkész élete! Aki nem egyeneslelkű, aki hazudik, az nem méltó a cserkész névre. A vezető érezze legfontosabb feladatának, hogy a törvények folytonos idézésével, magyarázatásával tudatosítsa azok jelentőségét a gyermekekben, a kötelesség teljesítésének szükségességét vetítse szemük elé. Ne csak szavaival bizonyítsa a törvények igazát, hanem saját életével példát mutatva vezesse rá őket a lényegre.

Most, amikor egyre több a csekély műveltségű, laza erkölcsi tartású, esetleg alkoholizáló, egyéb módon az emberi mivoltának nem példaszerűen megfelelő „oktató” az iskolában (mert ezek a „tanerők” pedagógusnak igazán nem nevezhetőek), amikor, sajnos, igen hiányos a papság létszáma, és ott az előregedett, ifjúságot vezetni már nem nagyon alkalmas lelkészekkel találkozhatni, igen súlyos felelősség hárul ránk, akik elhivatottságot érzünk a cserkészmozgalom iránt. Minden percben, minden körülmények között példaadóan kell viselkednünk, hiszen a fiatalok saját meglátásuknak jobban hisznek, mint mások „szövegelésének”. Törvényeinket — bár nem lehet eleget súlykolni — jobb gyakoroltatni, mint túl sokat beszélni róluk.

A szeretet törvényének jó gyakorlása volna pl. a mindennapi jótett. A cserkész számára boldog élményt ad, másoknak segítség és öröm forrása. Természetes dolog, hogy ugyanazon fogalomról másként kell beszélünk egy 12 éves gyerekkel, mint 17-18 éves korban, tekintetbe véve annak lelki és biológiai érettségét, állapotát. Gondoljunk csak például a 10. törvénnyel kapcsolatos kérdésekre!

Miután a vallásoktatás az iskolákban czeddig meglehetősen fakultative történt, jó, ha a közös ima után még pár percig beszélgetünk a gyerekekkel egyes alapvető témákról: miért fontos, hogy Istennek tetsző életet éljünk? miért kérjük Isten segítségét minden munkánk előtt? Hasznos lehet, ha a táborban, egy kiránduláson, hétvégi tanyázáson egy-egy sikerülten végrehajtott feladat után pár szóval megköszönjük az Úr segítségét. Minden étkezés előtt és utána is legyen néhány szavas fohász! Így a gyermekek mintegy megszokják a Jó Isten mindennapi jelenlétét a környezetükben még akkor is, ha saját otthonukban ezt nem tapasztalják. (Sajnos, ez a gyakori!) Különösen alkalmas erre a táborozás, amikor huzamosabb ideig együtt vannak a fiatalok. Mindenképpen meg kell gátolni az esetleges elviccelést, elprofanizálást, amire sajnos a gyerekek jó része hajlamos, a vallás felé nyeglén fordulást, a komolytalankodást. Ha azonban azt tartják, hogy a nagyobbak, a felnőtt vezetők, tisztek, öregcserkészek komolyan, áhítattal vesznek részt az imákban, a szertartásokon, maguk is fegyelmezettek.

Általában arra kell törekednünk, hogy felszabaddítsuk a gyerekekben a helyes cselekvést elősegítő erőket: ez erkölcsi szint értékeit, az akaraterőt, az önuralmat. A cserkészmozgalom természetesen nem papi szeminárium és nem szerzetesi noviciátus, nem kell minden percben térdet hajtani és keresztet vetni, mégis törekedjünk arra, hogy minden arra alkalmas helyszínt, templomot, útmenti feszületet, egy múzeumban függő vallásos tárgyú képet megragadva, eszébe juttassuk a gyermekeknek a gondviselést, a Jó Istent, egy-egy rövid fohász elmondásával növeljük a buzgóságot. A pihenőidőben a tábortűz mellett a gyerekek szívesen hallgatják a történeteket Szent Istvánról, Szent Lászlóról, Szent Imréről, a leányoknak inkább beszéljünk Szent Erzsébetről, Árpádházi Szent Margitról!

Magó Gábor:

Az elmúlt évtizedek kitartó ateista ideológiai nevelése azt eredményezte, hogy Magyarországon kialakult egy vallás, Isten és erkölcsi normákat figyelmen kívül hagyó önző, harácsoló társadalmi réteg. A szülők nagy része, félve a vélt vagy valós kö-

vetkezményektől, nem gyakorolta vallását és természetesen gyermekeik is így nőttek fel.

Több generáció nőtt fel a legalapvetőbb vallási ismeretek nélkül. Az állami ifjúsági szervezetek csak ideológiai és napi politikai kérdéseken keresztül próbálták nevelni az ifjúságot. Ennek eredménye lett, hogy a fiataloknak sem a felnőtt társadalomhoz, sem egymáshoz nem alakulhatott ki a szükséges, problémákat megoldani képes emberi kapcsolata. Természetesen egy szűk réteg az egyházak és a civil kisközösségek félig hivatalosan összefogtak és tanítottak, neveltek.

Ennek az úrnek a betöltésére kell vállalkozni a cserkészletnek. Vonzó programja biztosíthatja a fiatalok érdeklődésének felkeltését és a mozgalomhoz való csatlakozásukat. A cserkész-törvények megismerésén és elfogadásán keresztül olyan nevelő hatás érvényesülhet, amely szinte magától érthetődő módon az Istenhez vezető útra tereli azokat is, akik eddig nem azon jártak.

Az őrsi keretekben való ténykedés (mint kisközösségi munka) biztosítja a cserkészek egymáshoz való közel kerülését, egymás jobb megismerését, egymás segítségét. A felebaráti szereteten keresztül eljutnak az Isten szeretetéig.

A cserkész-törvények világos egyértelmű erkölcsi feladatokat írnak elő. Ezek megvalósítása biztosítja a mindenki számára kívánatos tartalmas életet.

Egyedüli abban, hogy mindenkitől a saját felekezetének vallásgyakorlását kívánja meg, és mivel a cserkész minden cserkészt testvérének tekint, sikeresen oldja meg az okumenikus gondolatot.

Jelenleg Magyarországon a cserkészcsapatok többsége valamilyen módon kapcsolódik az egyházakhoz vagy azok valamelyik intézményéhez, így viszonylag könnyen segítheti a vallásos nevelő munkát. Szervezett megmozdulásokkal (körménetekeken, szentmiséken való részvétellel), példaadó viselkedéssel, templom körüli segítő munkával, karitatív tevékenységgel.

Arra azonban vigyázni kell, hogy a cserkészlet nem ministráns gyűlés és nem hittanóra, tehát csak anynyi szerepet kapjon az imádság és a vallás, amennyi érvényesülni enged a cserkészlet egyéb tevékenységi formáit.

Itt említem meg a hazai cserkészletben rejtőzködő hiba-lehetőségeket. A formalizmust, a külsőségek túlhangsúlyozását és a szervezetben előfordulható hatalmi pozícióharcot. Ha ezeket sikerülne elkerülni és a tiszta cserkészszeszmenyt nevelésünk

középpontjába állítani, akkor az egyházak és a cserkészlet megoldhatja ifjúságunk jelenleg két legnagyobb kérdését: „Hova tartozom és mit kell csinálnom?”

Lobmayer M. Judit

Gyermekkorban az Istenhez vezető útra nehéz önállóan rátalálni. Kell egy család, egy jó egyházközség, amely kedvet csinál, ösztönöz. De czezen felül nagyon sokat számít, ha van egy hasonló korosztályú gyerekekből álló közösség, amelyben felnőtt vezetők szerető irányítása mellett mindenki egyénenként és közös erővel az Istenhez vezető utat járja. A mai viszonyok között különösen is fontos ez a közeg, mert sok gyerek már a családi körben is nélkülözi az Istenhez vezető út keresésének megfelelő lehetőségeit.

A cserkészek egymást szüntelenül arra hívják ki, hogy előre haladjanak az Istenhez vezető úton. Erre emlékeztetik egymást már a köszöntés, a tisztelgés gesztusával is, és ezt a törekvést mélyítik el a közös feladatok, programok stb.

Az Istenhez vezető utat elsősorban a lélek keresi, de ebben nagy segítségére van a test. Jakab apostol fontosnak tartotta, hogy leírja levelében, hogy a hit önmagában nem üdvözít (Jak. 2:14-26.). Az Istenhez vezető úton igenis óriási szerepe van a tetteknek. Jézus is az utolsó ítéleten, az Istenhez vezető út végén, jótetteinket fogja számonkérni (Mt. 25: 31-46.). A cserkészlet, amikor a jótettek útjára neveli a gyerekeket, az Istenhez vezeti őket közelebb. A jótettek egyesítenek Krisztussal, aki körüljárt jót tevén.

Szaszák Imréné

A cserkész munkában nagyon nagy dolognak tartom a hitben való nevelést. Tulajdonképpen ez volt a legfőbb indítéka, amiért érdeklődni kezdtem a cserkészlet iránt. Napjainkban olyan fordulatokat élünk át Magyarországon, amit el sem tudtunk volna képzelni néhány évvel ezelőtt. Az elmúlt évtizedek alatt úgy elhatalmasodott az istentelenség, hogy bizony ennek hatását még sokáig érezni fogjuk. Bár sohasem tudtam elfogadni az olyan kifogásokat, hogy nem keresztelhetem meg a gyermekem, mert annak rossz következménye lesz munkahelyemen. Vagy nekem be kellett lépni a pártba, mert akkor nem kapom meg ezt és ezt a vezetői beosztást, mégis tudomásul kell vennem, hogy ezek a fenyegetőzések, ijesztgetések távol tartották az embereket a templomtól, Istentől. Igaz, az én életem mindezek ellenére abban az időben fordult Isten felé, hála az Ő kegyelmének. Nekem nem kellett kemény meg-

próbáltatásokon keresztülmennem a hitem miatt, de mostanában halljuk rádióból, hogy egyesek mit szenvedtek azért, mert kiálltak a hitük mellett. Legyen az pedagógus vagy hitoktató a lelkész mellett.

Úgy érzem, hogy a cserkészlet új lehetőségeket nyújthat az Istenhez vezető út keresésében. Rettenetesen érezzük az elmúlt negyven év hatását a fiatalok egyházhoz való viszonyulásában. Évek óta hiába próbáltuk a tizenéves korosztályt bevonni a gyülekezeti életbe, ez teljesen eredménytelen volt. Attól a szülői generációtól, akik már ebben az ateista világban nőttek fel, nem is várhatunk sokat. Amit tehetünk, az csak a kitartó imádság lehet, hogy Isten minél több szívet szólítson meg.

Néhány hónapja megkezdtük a cserkészcsapat szervezését falunkban, ott, ahol sohasem működött. Nagyon nehéz a kezdés. Szinte semmit sem tudnak a cserkészetről. Elvéve hallanak valamit a gyerekek a nagyszülőktől, akik emlékeznek arra, hogy valamikor itt a Duna partján táboroztak cserkészek. Az ott tapasztalt benyomásait nagyon pozitíven adják át unokáiknak.

Azok a gyakorlati dolgok, amit a cserkészlet nyújt, nagyon vonzó a gyerekek körében. Olyan sok érdekes dologgal gazdagítják ismereteiket (ismereteinket), amiket sehol máshol nem hallanak, nem tesznek a gyermekek. Nagyon szívesen vannak együtt, jól érzik magukat. Olyan gyerekek is jöttek hozzánk, akiknek fogalmuk sincs arról, mi az az imádság, mit tartalmaz a Biblia, mit jelent Isten szerető gondviselése. Ha nem indítjuk el a cserkészletet, ezek a gyerekek nem jönnek hozzánk. Nagyon fontosnak tartom a velük való foglalkozásban, hogy válogatás nélkül szeressük őket. Ebben is óriási nagy szerepe van annak, hogy mi vezetők is odaforduljunk Istenhez, hiszen csak az Ő segítségével tudjuk ezt megtenni. Némely gyermek olyan családi háttérben él, ahol szinte semmi jó szót, kedvességet, szeretetet nem kap. Ezeknél különösen érezhető a fogékony-ság, a vágy a jó iránt. Nagyszerű dolognak tartom a cserkészletben, hogy gyakorlati dolgokra tanítjuk a gyermekeket és mellette természetesen beszélhetünk Isten szeretetéről, Jézus Krisztusról. Ezt sem az úttörőmozgalomban, sem egy iskolai foglalkozáson nem hallhatják a gyerekek. Olykor hallani pedagógus szájából — amit hangoztat is az iskolában —, hogy a cserkészlet éppen olyan, mint az úttörő-ség. Fogalma sincs arról az óriási pluszról, amit a cserkészlet nyújt. Ezt a különbséget a gyerekek is megérik.

Abban a reményben végezzük szolgálatunkat a cserkészletben, hogy Isten megáldja munkánkat.

Teleki Béla:

A NEVELÉS ISKOLÁJÁBAN

A nevelés iskolája tulajdonképpen a család. Az első és alapvető nevelés itt valósul meg. Sőt, a családi légkör nevelő hatása elkísér bennünket az ifjú-, felnőtt- és öregkoron át egészen a halálig. Rányomja bélyegét viselkedésünkre egy életre. Ugyanakkor azok a fiatalok, akik ma még láznak szülei nevelési módszerei ellen, legalább 75%-ban maguk is úgy nevelik majd gyermekeiket, ahogy a családban ezt megfigyelték, átérték, illetve tanulták.

A nevelés iskolájában cím alatt egy sorozatot kezdek a nevelésről a családban. Az alapvető és lényeges elveket már kifejtettem A családi kör melege c. könyvemben. Itt csak kiegészítéssel és egyes rész kérdések megvilágításával foglalkozom.

1. A gyermek is ember

Szerintem a szülők egyik főbenjáró hibája, hogy gyermekeiket nem veszik emberszámba. Úgy tekintenek különösen kisebb gyermekeikre, de néha még serdülő ifjakra is, mint saját testüknek egyik tagjára. Úgy bánnak velük, mint egy eleven hajasbabával. Úgy kezelik és lekezelik őket, mint valami aranyos, kedves és szórakoztató tárgyat. Legnagyobb baj az, hogy ennek nincsenek tudatában. Ezért nem is tehetnek semmit, hogy megfelelőbb állást foglalhassanak gyermekekkel szemben. Ebből származik sok-sok melléfogásuk, amire csak később döbbennek rá. Soraimmal nem szemrehányást szeretnék tenni. Segítő szándékkal írok.

1. A gyermek érző személy

Ahogy kívülállóként vizsgálom a szülők nevelésmódját, azokat az eljárásokat, amelyekkel gyakran dicsekszenek is, úgy tűnik, hogy érzéketlen és bearányozott fabábuknak tartják gyermekeiket. Pedig egyébként maguk is jól tudják, hogy azok érzékenyebb lelkű emberek, személyek, mint a felnőttek. Szólok egy példával.

Kesztyűs kézzel bánunk felnőtt ismerőseinkkel: meg ne sértsük, meg ne alázzuk, le ne szóljuk őket. Hisz megbántanánk őket, és elkeserednének. Esetleg barátságunknak is sirt ásnánk.

Ugyanakkor gyermekeinket végig kritizálhatjuk, mert maflák, nem életre valók, semmihez sem értenek, sohasem lesz belőlük ember. Emellett szemtelenek, arcátlanok, pimaszok, de ugyanakkor lusták, munkakerülő, felelőtlenek stb. Arról nem is álmodunk, hogy ilyesmit mondjunk barátainkra. Gyermekeink pedig megérdemlik. Egyébként is tanítani

és nevelni kell őket. Így vélekedünk. Az igazság pedig az, hogy gyermekeinket is letörjük, elkedvetlenítjük, visszahúzódnak és félénkké tesszük ilyen bánásmóddal. Sőt, a szülő és a gyermek kapcsolatának is komolyan ártunk.

2. Beszéljünk egy nyelven

Nem arra utalok itt, amikor magyar őseink azzal büszkélkedtek, hogy ők csak egy nyelvet beszélnek. Inkább arra óhajtom irányítani a kedves szülők figyelmét, hogy beszéljenek gyermekeikkel ugyanazon a nyelven, ahogy szólnak felnőtt barátaikhoz. Általában ugyanis két nyelvet beszélünk: a felnőttekkel barátságos, gyermekeinkkel érdekesebb nyelvet használunk.

Ha gyermekünk valami olyat tenne, ami nekünk nem kedves, mielőtt szólnánk és figyelmeztetnénk őt, gondoljunk arra, hogy ezt egy barátunk tette. Úgy beszéljünk gyermekünkhöz, ahogy felnőtt barátunkkal tárgyalnánk meg ezt a dolgot.

Így pl. ha gyermekünk játék közben összetör egy gyönyörű, metszett üvegvázat, vagy törölgetés közben földre ejt egy herendi dísztalat, ne mondjuk neki azt, hogy milyen mafla, sohasem figyel oda, tönkretette az értékes holmit stb. Ha egy barátunkkal történt volna ez, mindenképpen igyekeznénk meggyőzni őt: Ó, ez mással is megtörténik. Én is tettem már ilyesmit. Ne izgulj, nem olyan nagy érték az... Nem kellene még inkább ezt mondani gyermekeinknek?

Száz szónak is egy a vége: beszéljünk mindenkinek egy nyelven, a barátság és megértés nyelvére.

3. Megkérném valamire

Szeretném megkérni a szülőket, akik egyébként is jószándékúak és gyermekeiknek is jót akarnak, hogy vizsgáljanak felül néhány elvet:

— Tudatosítsák magukban, hogy gyermekeik nagyon érző szívű személyek.

— Gondoljanak arra, hogy gyermekeik viselkedése főképp attól függ, mi történik a családban, milyen légkör, milyen meghittség uralkodik otthon.

— Tartsák szem előtt az emberi kapcsolatok alapszabályait, és igyekezzenek czekeket alkalmazni gyermekeik nevelésében.

— Lássák gyermekeikben barátaikat. Tetteiket úgy bírálják el, mint barátaikét. Sőt, mondhatnám, vegyék észre bennük Jézust, aki így tanít: „Amit a

legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek.” (Mt. 25:40.)

— Ha a kemény szó már kiszaladt a szülő ajkán, helyesbítsen. Fejezze ki hitét abban, hogy gyermeke nem készakarva törte el pl. a tálat. Azt is közölheti vele, hogy nagyon szerette azt az edényt, ezért sajnálja. Esetleg magyarázza meg, hogyan lehetne a jövőben elkerülni az ilyen esetet.

II. Az egyöntetű nevelés buktatói

Lényeges az egyöntetűség elve a családi nevelésben. A jó szülő próbálja állandósítani gyermekével való bánásmódját. Tudja, mi vezet jóra. Ennek fényében egyes dolgokat és viselkedésformákat megenged, másokat megtilt. Az is világos előtte, hogy zavart kelt gyermeke lelkében, ha ugyanazon dolog hétfőn megengedett, de kedden tilos. Különösen veszélyes az, ha jókedvében mindent megtehet gyermeke, de ha a szülő levert, mindenért szorul szégyény kicsi. Nem kevésbé káros, ha az egyik szülő engedélyezi azt, amit a másik határozottan tilt. Ilyen kuszált nevelési légkörben a gyermek elbizonytalanodik. Elveszti érzékét jó és rossz iránt. Esetenként kijátssza szüleit. Egyiket a másik ellen.

1. Eleven elv

Az egyöntetű és állhatatos nevelés elve nem kőből és nem csontból van. Nem hajlíthatatlan és nem merev. Nevelési elveink elevenek, testhez szabottak. Alkalmazhatók a családi légkörhöz, személyekhez, helyzetekhez. Esetenként igen rugalmasak.

Sohasem engedhetjük meg pl. azt, hogy a hároméves gyermek késsel játszadozzon alvó kistestvére közelében. Önmagában és testvéreben is kárt tehet. Ugyanakkor elnézzük, hogy kisgyermekünk játszadozik, miközben a család közös imáját végzi.

Azt sem hagyhatjuk jóvá, hogy gyermekeink üssék, verjék egymást, de azt már eltűrjük, hogy birkózzanak és hancúrozzanak, habár tudjuk, hogy ennek is gyakorta sírás a vége.

Sokszor a szülő közérzetétől vagy valamelyik családtag állapotától is függ, mit enged meg és mit tilt. Pl. ha elfoglalt vagy beteg, nem fogja engedni, hogy gyermekei ricsajozzanak szobájában. Ha pedig szabad és egészséges, még maga is futkos velük.

2. A szülő is ember

Már kimondtuk, hogy a gyermek is érzékeny ember. Ne feledjük azt sem, hogy a szülő is érző szívű személy. Tűrőképessége változó. Egyik nap kétszerese, máskor szinte semmi. Érzelmi világa és hangulata is ingatag. Egyszer teljesen higgadt és nyugodt, máskor tele van szorongással, feszültséggel.

Egyszer vidám, máskor lehangolt. Ne szégyelljük bevallani magunknak, hogy még nem vagyunk szentek. A házasság szentségi kegyelme sok erőt ad a szülőknak, de embervoltukat nem veszi el.

Mivel a szülő is ember, az sem kivételes eset, hogy egyik gyereke közelebb áll hozzá, a másik idege-nebb. Maga sem tudja, miért. Esetleg azért, mert az egyik gyerek tulajdonságai és adottságai kedvesebbek, a másiké taszítanak.

A családi kör többi tagjai is emberek. Rájuk is figyelemmel kell lennünk. Ugyanakkor sok függ a körülményektől is. Az udvaron pl. lovazhatnak a gyerekek, de vendégekkel telt szobában ez már nehezen valósítható meg.

3. Hogyan óvhatjuk meg gyermekeinket a zűrzavartól?

Az elv marad. Az összevisszaság, a kuszáltság, a rendszertelenség zavarja gyermekeink szellemi és erkölcsi fejlődését. Mit tehet a szülő, hogy a megengedések és tiltások különbözősége ne károsítsa gyermekeit?

— Számoljunk három tényezővel. Vizsgáljuk felül saját lelki világunkat. Tartsuk szem előtt magát a gyermeket, gyermekeinket, akiknek megengedünk vagy megtiltunk valamit. Ugyanakkor a körülményekre is tekintettel kell lennünk.

— Mondjuk meg gyermekünknek, miért szabad, illetve nem szabad valamit. Fáradtak vagy betegek vagyunk, azért nem lármázhat. Kistestvére alszik, legyen csend. Édesanyja tanul, nem zavarhatja. Viszont, mert születésnapja van, együtt lovazunk. Az idősebb testvér bevégezte a tanulást, most már hangozhat. Mivel sáros a cipője, nem jöhet be a tiszta szobába. Kevés a hely, nem lovazhat a nappaliban.

— Ugyanakkor keressünk és kínálunk fel neki más lehetőséget vagy megoldást. Így pl. lovazni nem lehet a szobában, de kockázhatnak a szőnyegen. Nincs kedve közösen imádkozni a kisgyermeknek, játsszon hát csendben, míg mi fohászkodunk.

— Esetenként a gyerekektől is megkérdezhetjük, mit szeretnének tenni. Ajánljanak néhány más foglalatosságot. Azokból egyet elfogadunk.

— Ha viszont a két szülő véleménye különbözik, ne tépjék szét gyermeküket. A véleménykülönbséget négy szemközt tisztázzák. A gyermek előtt ne vitázzanak. Az adott esetben az intézkedjen, aki elsőnek kimondta az igent vagy nemet a gyermek viselkedésére. A másik szülő ne ártsa bele magát. Ha esetleg az illető szülő nagyon kemény és merev volt, a másik szülő próbálja őt megértetni gyermekükkel. Biztosítsa arról, hogy mindketten nagyon szeretik.

Megmondhatja azt is, hogy a ridegen viselkedő szülő fáradt, beteg, elfoglalt stb.

— Persze ne legyünk mindig fáradtak, idegesek stb. a gyerekekkel. Ne tegyük ezzel tönkre az életét.

III. Engedjük élni a gyermeket!

Sok szülő megfojtja gyermekét. Lélegzetét ugyan nem állítja le, de megbénítja gondolkodását, tevékenységét. Élettelenné teszi őt. Széltől, napsütéstől, minden erőfeszítéstől, még a nehézségek árnyékától is oltalmazza szülőttjét. Pedig csak attól kell megvédenünk gyermekeinket, ami árt testi vagy lelki egészségüknek. A nehézségeket és a problémákat csak hadd tapasztalják meg. Ugyanakkor tanítsuk meg őket arra, hogyan győzhetik le az akadályokat.

1. Jó nehézségek

A probléma és a nehézség hasznos. Életképességünkhöz tartozik az a készség, hogy szembenézzünk velük, és úrrá legyünk felettük. Ezt az ügyességet gyakorolják gyermekeink, amikor igyekeznek megoldani saját problémáikat.

Gyermekeink alapvető problémái különbözőek. Koruktól és helyzetüktől függnek. Nincs játszótárs, hűtlen lett a barátja, összeszólalkozott tanárával... Esetleg nem megy a házifeladata, egyik-másik tárgygyal vergődik, ügyetlenül mozog... Testi adottságai is lehetnek hiányosak vagy zavaróak. Gyöngében lát, hízekony stb.

Ezek és a hasonlóak hasznos nehézségek, ha megengedjük, hogy gyermekeink megbirkózzanak velük. Ne vegyük ezért saját vállunkra csemetéink keresztjeit. Vigye mindenki a magáét. Előbb-utóbb úgyis magának kell hordoznia. Ha most megtanulja elviselni, esetleg meg is oldja, boldogabb lesz most is és a jövőben is.

2. Mire ügyeljünk?

Gyermekeink különböző nehézségekkel találkoznak. Mindez hasznos, ha maga keresi a megoldásokat.

Ne aggódjunk! Képesek elviselni problémáikat, sőt leginkább meg is találják a megoldáshoz vezető utat. Sokkal okosabb és ügyesebbek ők, mint gondoljuk. Bízunk bennük!

Ha készenlét és előrecsomagolt megoldásokat nyomunk a kezükbe, önállótlanokká neveljük őket. Sohasem érik be problémamegoldó képességük. Melyik az a szülő, aki anyamasszony katonáját akar nevelni saját gyermekéből?

Túlterheli magát az a szülő, aki vállalja még gyermekei problémáinak megoldását is. Egyikünk sem tárháza az emberi nehézségek megoldásának. Ne is

akarjunk azzá lenni. Többet bízunk az Isten kegyelmében és gyermekeink adottságaiban.

Sokkal több ereje van annak a szülőnek, aki tudja, hogy ő csak Isten megbízottja. Az Alkotó azért állította a gyermek mellé, hogy segítse, irányítsa és egyengesse annak fejlődését. A szülő azonban nem mindenható, ne is akarjon azzá lenni.

Kínáljuk fel segítségünket, különösen, ha gyermekeink is igénylik ezt. A megoldás azonban maradjon az ő vállukon. Ugyanakkor, ha a szülő küszködik saját problémáival, ne áttalljon segítséget kérni gyermekeitől.

3. A megoldás sugárútja

Gyermekeink problémája láttán abba a kísértésbe esünk, hogy intézkedjünk, prédikáljunk, bűvös gyógyszereket és tanácsokat osszunk. Ez nem vezet jóra!

A megoldás sugárútja a *hallgatás*. Hallgassunk gyermekeink panaszára. Figyeljük érzelmeiket. Hallgassuk meg a megoldáshoz készülő terveiket. Mit akar, és hogyan szeretné megvalósítani. Végül figyeljünk arra is, hogy miben és mennyiben igényli a mi segítségünket.

IV. Ne fogd be a gyermek száját!

A problémákkal viaskodó gyermek feltárja szülei előtt az életével, iskolával és hitével kapcsolatos nehézségeit. Persze mindezt a maga sajátos módján teszi. A szülők inkább saját terveikre és a gyermekük jövőjével kapcsolatos elképzeléseikre figyelnek. Pedig a gyermek fontosabb a vele kapcsolatos tervek-nél. Ezzel azután befojtják a szót. Nem rossz akaratról van itt szó. A túlzott felelősségtudat és az elhirtelenkedett válasz rovására írnám a hibát.

1. Kezdjük egy példával

Elénk áll serdülő fiúnk és elrémít. Kijelenti: Utálok az iskolát! Nem megyek többé suliba. Unalmas az egész céció. Csak süketiségekkel tömök az ember fejét. Semmit sem használ az egész az életben. Az iskola haszontalan.

Ilyenkor — vagy amikor azt csapja az asztalra, hogy ő már nem hisz, nem is megy templomba többet; és amikor arról beszél, hogy életének nincsen semmi értelme, legjobb lenne végezni vele, úgyis csak hülyeség az egész — a szülők haja égnek áll. Gyermeük rózsás jövője beborul előttük. Ők minden áldozatra készek. Úgy érzik, intézkedniük kell. Hamarjában le is adnak egy sorozat nagyon rossz „jótanácsot”, ami annyit ér, mint a pipafüst.

(Folytatjuk a V.L. következő számában.)

IN MEMORIAM

TESZÁR TAMÁS BÜCSÚZTATÁSA

New Brunswick, 1990. október 27.

A Magyar Cserkészszövetség és sok cserkészvezető társa nevében búcsúzom Tészár Tamástól. Fájdalmas számunkra, hogy egy fiatal, tehetséges ember koporsójánál állunk, akit korán kiszakasztott közülünk a sors. Búcsúzásként arról emlékezünk meg, hogy mit adott ő a cserkészzetnek.

Ha Tomit mint cserkészvezetőt jellemzem, három fő tulajdonságára emlékezem. Legáldozatkészebb vezetőink közé tartozott. Azoknak egyike volt, akik egyaránt szolgálják a kicsi és a nagy közösséget, akik egyaránt figyelmeztetnek csapatuk és az egész cserkészzet szükségére. Vezetői munkásságából mindig nagy-nagy szeretet áradt. Cserkészéletében számos példát láthattunk minderre.

Mint vezető, világosan felismerte azokat a területeket, amelyek különleges fontossággal bírtak és ezeknek szentelte magát. Ilyenek voltak a kiscserkész és a széles körű regősmunka.

Átlátta új kezdeményezések lényegét és kész volt arra, hogy új dolgokba is belevágjon. Nem restelt egy jó cél érdekében olyan feladatot is vállalni, amittől mások idegenkedtek. Ez történt 1967-ben, abban az időben, amikor még aránylag kevés vezető ismerte fel a kiscserkész fontosságát, amikor még nem volt a kiscserkészvezetőképzés olyan népszerű, mint manapság, főleg fiúvezetők között. Tomi nem ártallotta, hogy elmenjen az egyik első kiscserkész őrsvetőképző táborra. Ezzel olyan példát adott, amellyel előmozdította a kiscserkész és elindította a kiscserkészvezetőképzés fontosságának széles körben való elismerését. Későbbi években sok kiscserkész vk.-táboron volt kiképző, sőt 1983-ban az őrsvetetői tábor parancsnokságát is elvállalta.

A cserkészzetben a regölés volt másik nagy szerelme, a magyar népi kultúra értékeinek megismerése és megismertetése. Itt is nivóra törekedett, széleskörű ismereteket kívánt meg cserkészeitől. Akkor, amikor sok más regőcsoport még csak a látványosságra, a táncre specializált, a vezetése alatt működő New Brunswick-i regőcsoport a népi műveltség minden ágával foglalkozott.

Tomi szemében nem lehetett a regölés sem öncélú, nem szakadhatott ki a cserkésznevelésből. Ezért vált szigorú szabállyá a New Brunswick-i regősöknél, hogy csak az lehet a csoport tagja, aki csapatbeli kötelességeinek is eleget tesz. Tábori kiképzőként is a regölést, mint a népművészet teljeségét és szolgálatot hirdette, legutoljára az 1989-es regősvezetői táboron, amelyet már betegen szolgált végig, de minden résztvevőt inspirált és lelkesített.

Regősvezetői munkája során közösségi érzéséről

is tanúságot tett. A keleti parti cserkészcsapatok egyik legszebb megmozdulása volt a hetvenes évek végén megtartott nagysikerű Színes Szóttas regősest, amelynek Tomi volt a programrendezője. Az előadás teljes tiszta bevétele a Sík Sándor cserkészpark kiépítését szolgálta. Ezzel Tomi és a New Brunswick-i cserkészek megmutatták, hogy túlemelkednek helyi érdekeken és készek arra, hogy a nagy közösséget szolgálják, annak hozzanak áldozatokat.

Utolsó percig követte a cserkészzet eredményeit. Néhány nappal halála előtt, amikor már súlyosan szenvedett, különös örömet okozott neki, amikor egy látogató cserkész elbeszélte a passaici regösök cserkésznapjára fellépését, amelynek során a tavalyi regőtáboron tanultakat gyümölcsöztették. Tomi azazal az érzéssel búcsúzható, hogy munkássága eredményes volt.

Tudjuk, hogy betegsége mennyi testi és lelki szenvedéssel járt. Vele voltunk gondolatainkban. Most pedig szeretettel osztjuk meg szomorú érzéseinket Tomi családjával, szüleivel és öccsével, akik maguk is a cserkész hűség munkásai. Jóska, Erzsi, Öcsi, gyászotokban a szomorúág mellett emlékezzetek arra is, hogy Tomi milyen sok cserkésztestvérnek adott örömteli élményeket az évek során.

Dr. Némethy György

TESZÁR JÓZSEFNÉ GELLERT ERZSÉBET

Magyar földön született, német szülőktől. Édesanyja bajor, édesapja szász, akit hivatása szólított Kecskemétre egy német vállalkozás magyarországi igazgatójaként.

Iskoláit szülővárosában kezdte. A front közeledtével mint kisleány került vissza tulajdonképpen hazájába, Bajorországba. Mégis első dolga volt ott a helybeli leánygimnázium (menekült) magyar diákjaiból cserkészőrsöt szervezni. Ebből fejlődött ki utóbb a 18-as kösslarni csapat simbach-i raja.

A nyomorban tengődő Németországból Kanadába vándorolt ki egy szebb, boldogabb élet reményében. Ott találta meg párját, egy magyar fiatalember személyében.

A házasságból két rendkívül tehetséges fiúk született. A tulajdonképpen németből magyarrá vált anya tudatosan és következetesen magyarrá nevelte őket. Különösen a „néptudományok” megismerésében és megszerettetésében jeleskedtek. Büszke volt rájuk, mert ők rendezték sorozatosan az Amerikaszerte híressé vált cserkész regősnapokat.

Amint gyermekei felcseperedtek, csapatparancsnokként újból bekapcsolódott a cserkészvezetésbe. Az Ő irányításával lett a már addig is eredményesen

(Folytatás a 27. oldalon.)

MAGYAR SORSKÉRDÉSEK

A magyar csak saját magát fogja meggyilkolhatni, más által meg nem gyilkolható.

(Széchenyi István: Képviselőházi beszéd,
1848. aug. 21.)

ABORTUSZOK MAGYARORSZÁGON

Az abortuszok számának alakulása hazánkban:

1970	192 283
1980	80 882
1981	78 421
1982	78 682
1983	78 599
1984	82 191
1985	81 940
1986	83 486
1987	84 547
1988	87 000
1989 (I. félév)	47 007

Az abortuszok engedélyezését vizsgálva azt kell megállapítanunk, hogy a kérelmeket csaknem minden esetben kedvezően bírálták el. 1982 óta az elutasítások száma 1000 fő alá csökkent: 1982-ben 952, 1986-ban 674, 1987-ben 584 főt utasítottak el véglegesen.

Magyarországon 1950 és 1987 között összesen 4 303 590 abortuszt végeztek, azaz átlagosan naponként 365-öt. — Mivel az 1986-os és az 1987-es adatok között lényeges eltérés nincs, a továbbiakat nem közöljük éves lebontásban.

Az abortuszt kérők 32%-a nem házas. Részletezve: 10% 19 év alatti, 8% 20-24 éves, 14% pedig 25 év feletti. Tehát az abortuszok 68%-át házasságban élőkön végezték! Okok szerinti megoszlás:

14%	egészségügyi ok miatt,
24%	mert a nő nem él házasságban,
7%	önálló lakás hiánya miatt,
20%	mert már van 2 élő gyermek,
23%	35 év feletti kor miatt,
12%	egyéb, ismeretlen ok miatt.

1987-88-ban bizonyítottan bűncselekmény következtében létrejött terhesség miatt nem végeztek abortuszt! — A statisztikai adatokból kitétni, hogy az állandóan szóba hozott ok (az anya életének veszélyeztettsége) 0.5%, a genetikai és egyéb egészségügyi okokkal együtt alig 14%! Láthatjuk azt is, hogy az abortuszt szenvedett nőknek csak 16.4%-a volt eltartott, a többi önálló kereső!

Területi megoszlás: 22% Budapesten, 10% Pest megyében, 6.7% Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, 5.2% Hajdú-Bihar megyében, 4.2% Csongrád megyében, 4% Békés megyében, 4% Győr-Sopron megyében. A többi megyében 4% alatt.

Az 1989 januárjától augusztusig az 1988. évhez képest a szülések száma 1.7%-kal csökkent, a halálozás 3.6%-kal nőtt. A népességfogyás 1988-hoz képest 57%-kal több, azaz 2 ezrelék. Az abortuszok számának növekedése az előző év %-ában:

1985	99.7
1986	101.9
1987	101.3
1988	102.9
1989 I. félév	108.0

Ezekből az adatokból sok minden kiolvasható. De a legszembetűnőbb, hogy az általános elképzeléssel szemben a lakáshiány mindössze 7%-ban játszik szerepet az abortuszok okai közt.

Az abortuszok késői „szövődményeiről” is van adat. Az abortuszok és következményei miatt 1955-től 1970-ig meghalt kb. 3000 nő, a méh és a rosszindulatú daganatok száma nőtt kb. 20 000-rel. Meddővé vált:

1956 és 1970 közt	kb. 73 000 nő,
1971 és 1980 közt	fiatalkorú kb. 10 000,
	18 éven felüli kb. 47 000,
1981 és 1985 közt	kb. 20 000 nő
összesen	kb. 150 000 nő

A koraszülöttek átlagos súlya csökkent 234 grammal, és minden 10. újszülött koraszülött!

A különböző országokban 1000, 15-40 éves nőre álagban jutó művi abortuszok száma időszakonként:

	1960-64	1965-69	1970-74	1975-79	1980-84
Bulgária	39.7	53.0	65.5	66.6	-
Cseh-Szlovákia	29.2	30.6	29.0	27.8	33.3
Magyarország	78.3	85.1	72.0	39.1	36.2
Jugoszlávia	-	51.5	53.8	58.5	-
Dánia	4.3	6.2	24.8	24.2	18.5
Anglia + Wales	-	4.4	10.6	11.2	12.8
Finnország	5.6	6.1	19.5	17.2	12.6
Svédország	2.1	5.9	14.6	20.0	19.1
Olaszország	-	-	-	15.9	18.5
Franciaország	-	-	-	13.5	15.3
Hollandia	-	-	6.8	5.2	8.0
NSZK	-	0.2	0.8	3.9	6.6

(Folytatás a 26. oldalról.)

működő „41. sz. Lorántfy” mintacsapattá. Majd vállalta és nagy odaadással vezette szövetségünk legnépesebb alegységét, a két tucat csapatot számláló III. (észak-amerikai) kerületet. Végül a magyar cserkész történetében személyében először lett nő a szövetség vezetőtiszte, vagyis a fiú- és leánycserkészet gyakorlati munkájának irányítója.

Tehetsége, fáradhatatlansága, hozzáértése és tapintata magyar cserkészletünk legelismertebb, legnépszerűbb vezetőjévé tette.

Mindannyiunk legnagyobb fájdalmára a gyilkos kór idő előtt ragadta el közülünk. Emlékét kegyelettel és hálával őrizzük.

FIGYELEM!


A Cserkészkönyv három kötete a jubileumi táborra leszállított áron kapható!

Ára kötetenként 3 US dollár, tehát az I.-II.-III. kötet együtt 9 (kilenc) dollár! Siess a Cserkészboltba bevásárolni!

CSERKÉSZBOLT ÁRJEGYZÉK 1990

Hungária	§ 1. 75	Emlék jelvények:	M. CS. SZ. Szabályai	- 50	
Rézlilium	1. 25	Csodaszarvas	1. 50	Cserkészkönyv I.	7. 00
Zománcilium	1. 75	Akadályverseny	2. 50	Cserkészkönyv II.	7. 00
Boglár jelvény /sapkára/	4. 00	Sík Sándor cserkészpark	3. 50	Cserkészkönyv III.	7. 00
Táborépítő próbajelvény	1. 25	Pax-Ting	3. 50	Kiscserkészkönyv I.	§ 6. 00
Honkereső "	1. 25	Regős	2. 50	Kiscserkészkönyv II.	6. 00
Honfoglaló "	1. 25	Signum Laudis	4. 00	Kiscserkészvezetők kézikönyve	5. 00
Kiscserkész "	1. 25	Koronás magyar címer /gombbal/	3. 50	Különpróbák	5. 00
Kiscserkész pajzs	1. 25	Koronás magyar címer /tüvel/	2. 50	Őrsvezetők velemjárója	6. 00
Őrsvezetői szalag:				Játékos és tábortűzi könyv	4. 00
kék vagy zöld színben		Budapest-Gödöllő 1933 Jamboree	1. 00	Kis Magyarok Második könyve	6. 00
Segédőrsvezető	- 40	1970 évi jubl tábor	1. 00	Muharay Elemér: Magyar Játékszín	6. 00
Őrsvezető	- 70	Derékszík	9. 50	Benedek Lászlóné: Vázlatos magyar földrajz	8. 00
Rajvezető	1. 00	Derékszík csat	8. 50	Bodnár Gábor: A magyarországi cserkészlet története	10. 00
Tisztjelvények:		Emléksat 1933-1983	12. 00	Bodnár Gábor: Néprajzi vázlatok	8. 00
Tisztjelölt	1. 25	Nyakkendőgyűrű /bőr/	2. 50	Bócsay Zoltán: Vázlatos magyar történelem	8. 00
Segédtsz	1. 25	Sípszínórok	3. 00	Pohárnok Jenő: Szép magyar világ	6. 00
Cserkésztsz	1. 25	Cserkészing	14. 00	Pohárnok Jenő: Séta Betűországban	6. 00
Cserkészcsapatlszt	1. 25	Nyakkendő: kék, zöld vagy barna színben	2. 50	Bodolai Zoltán: Hungarica	6. 00
Parancsnoki jelvények:				Völly István: Magyar Karácsonyok	6. 00
Tisztjelölt	1. 25			Teleki Pál /Emlékfüzet/	2. 00
Segédtsz	1. 25			Ormáság	4. 00
Cserkésztsz	1. 25			Palócföld	4. 00
Cserkészcsapatlszt	1. 25			101 Magyar népdal	3. 00
Alpróba jelvények:				102 Magyar népdal	3. 00
Liliumszerző	1. 25			Száz népi játékdal	3. 00
Táborapraja	1. 25			A FÉNY FELÉ Ifjúsági éhltatos könyv	2. 00
Vasgyűrű	1. 25			Fogadalomtétel /emléklap/	- 80
Háromkísértés	1. 25				
Szertáros, titkár vagy pénztáros felirató szalag	- 50				
10 éves évvirág	- 50				
5 éves évvirág	- 50				
1 éves évvirág	- 50				

JUBILEUMI TÁBOR



1910•1990



1990 JUBILEUMI ÉV. EBBŐL
AZ ALKALOMBÓL A CSER-

KÉSZBOLT MINDENRE 10%
KEDVEZTMÉNYT AD.